

העד: האלוף י. טלי. ידין:

לפני שאנחנו פהחילים, רציתי לשאול חרות-דעת שלך בחור מומחה לטרמינולוגיה צבאית, אני מניח שאתה בקיא בכך, אני רוצה שתעיין בפקודה שיצאה מאלוף פיקוד דרום בשעה אחת וחצי בסבת עם העתק לאג"ס, מהי המשמעות של הסעיף הראשון?

י. טל:

אני חושב שזו לא בעיה של טרמינולוגיה; זוהי שאלה של דקדוק. יוצא לפי הנוסח: "להיכנס לכוננות לכניסה.."

ידין:

מכחינת טרמינולוגיה צבאית, האם יש פה פקודה לכיצוע, או רק להיות בכוננות?

י. טל:

אני הייתי מבין זאת להיות בכוננות לפקודה נוסף. בטרמינולוגיה צבאית, אגב, היינו מנסחים - אם זוהי הכוונה, וזה לא ניסוח צבאי - הניסוח הצבאי הוא: להיות בכוננות להיכנס לשוכך-יונים לפי פקודה.

ידין:

היה צריך לכתוב פה: מייד, או עד שעה..?

י. טל:

אבל אם הכוונה היא לפי פקודה, אומרים: לפי פקודה, נצבא. לפי דעתי לזה הכוונה.

היו"ר אברנט:

להיכנס לשוכך-יונים לפי פקודה, זאת אומרת - לחכות לפקודה לתזוזה

י. טל:

כך אני מבין את המשמעות.

- - -

י. טל:

האם אני יכול להגיש כמה ניירות כהקשר לשאלות.
א. יש כאן המכתב של ראש הטודיעין, של אלי זעירא בקשר

הער: אלוף י. סל

י. ידין: אולי כדאי לתת לכך אותו מספר כמו לסמכים הקודמים באותו ענין ולסמן אותו באות ג'.

היו"ר אגרנט: המסמכים הקודמים הם 236 ו-237. אם כך, זה לא משנה.

נסמן את המסמך שהוגש כמוצג מס. 245

(היו"ר אגרנט קורא את מסמך מס. 245)

מוצג
245

נבנצל: העיקר חסר, כי התגבור של הכוחות צריך להיות תוצאה של הערכת מצב. הוא לא כותב מה היחה הערכת מצב שהבעה אצל הרמטכ"ל, ולא מה היחה ההערכה כאשר נפגסת אחם. הוא לא כותב זאת.

י. סל: אינני יכול לחייב אותו לכתוב. ראייה חשיבות בעצם העובדה שהוא יעיד, שאמנם דרשתי לגייס מילואים. ושניה, שאמנם הזעקתי אותו ואת תת-אלוף שלו. וזה לא היה אקט רביל. זוהי הפעם היחידה בהיסטוריה שעשיתי זאת, והוא לא כותב שישבנו שעה וחצי וניסיתי לשכנע אותו.

היו"ר אגרנט: על כל פנים, אתה הבעת דעה שצריך לגייס מילואים. וזה היה רק ביחף לרמת-הגולן, לפי תוכן המכתב.

י. סל: לא. אני בעדות אמרתי שאני טענתי שזו מלחמה. ואני הצבעתי שזה גם מצרים וגם בסוריה. הוא כותב על רמת-הגולן. אינני אומר להם מה לכתוב. כל אחד כותב מה שהוא זוכר.

יריין: שאלחיקאת הרמטכ"ל בקשר לשיחה זו, הוא מודה, הוא אומר שזה נכון.

אלא שהוא הניין אז, שבעצם הוויכוח היה שצריך לחזק את רמת הגולן. במליס אחרות - להביא עוד חטיבה, היות וחטיבה 7 היתה בדרום, האם לגייס חטיבת מילואים שאיננה שם, או להביא חטיבה, ואז הוחלט כאילו - אינני יודע כרגע מי הציע, וזה לא משנה - להביא את חטיבה 7. א היינו שבדיעבד פירוש הדבר היה לחזק את הגיזרה הצפונית בעוד חטיבה.

י. טל: אני חושב שאמרתי - אולי לא אמרתי בקשר לאווירה מה שם היה, אבל היות ואני טענתי שזה מלחמה - ובפירוש כך טענתי, והיות ואני הייתי היחידה שלא התייחס רק לידיעה שעליה דנו, אלא אני הייתי היחיד שהתייחס לכל ההשתלשלות מחודש מאי. במאי - מי שדרש לדחות את המלחמה אלה היו הסורים, לא המצרים. ידענו שאסאד דרש לדחות את המלחמה, ולכן הזכרתי להם את כל ה"כילד-אפ" שהיה בסוריה ממאי. שכל הדברים שבגללם הוא טען שצריך לדחות את המלחמה כעצם בוצעו. והזכרתי בפירוש, שגם המצרי הוא ככוננות עליונה, ויש שם חרגיל הכי גדול בחולדותם. את זה לא רק אני הזכרתי, גם תת-שלוף שלו מסר זאת בישיבה כאינפורמציה. אבל אי-אפשר לומר שדיברתי רק על משהו קטן. להיפך; ועובדה - למרות שאני בעניינים אלה לא עסקתי, אלא חמיד הרמטכ"ל, וראש אג"ם בעניינים השוטפים האלה לא היה מוטרד, הפעם אני נזעקתי. פעם ראשונה בהיסטוריה קראתי אלי למודיעין, ונסיתם דרכם אולי להשפיע על "קומנד-דסיז'ן".

מה שנוגע לסגנון ולאווירה - אני יכול להגיד כך:

גם ראש אמ"ן כותב שהוא זוכרשהמטכ"ל שאל אותי אם לגייס מילואים. אני יכול לחאר לכם איך היתה השיחה. כאשר אני עשיתי את כל הפיתוח הזה של הידיעות מחודש מאי ועד ספטמבר, - והזכרתי שהמלחמה נדחחה לספטמבר - גם ידענו את התאריך

העד: אלוף י. טל

לפתי היא נדחתה, והזכרתי את כל הדברים האלה עם המומחים הרוסיים, עם מערך הטילים, נגד מטוסים.

אינני זוכר אם אמרתי לוועדה שבאוגוסט, כאשר עשינו דיון על מערך הטילים, אני שתמיד הייתי המחונן בפורום הזה - על פי רוב יצא לי להתנגד לפעולות - וכאשר דובר על מערך הטילים באוגוסט, הייתי היחיד שדרש לנצל פרובוקציה ראשונה אפשרית כדי ~~לשפוט~~ להשמיד את מערך הטילים, כי ראיתי בו סכנה גדולה. הזכרתי זאת גם בספטמבר כאשר עשינו את הדיון. כלומר, אני הזכרתי את הכל.

היו"ר אגרנט: היית נגד עשיית פרובוקציה?

י. טל: לא. אני אמרתי: לנצל פרובוקציה סורית ראשונה שחיה כדי להשמיד את מערך הטילים, כי ראיתי בו סכנה לבטחוננו. זה היה באוגוסט. ואני הזכרתי בספטמבר את הישיבה ההיא באוגוסט.

בקיצור, הזכרתי את הכל, כפי שמסרתי לוועדה.

בענין המילואים, אולי גם הסגנון הוא חשוב. כאשר אני עשיתי את כל הפיתוח הזה, אוליהייתי אומר, אם אפשר להגיד לוודה כזו "אוף דה רקורד", שלא זכיתי להקשבה בסבלנות רבה. נאמר לי: אז מה אתה רוצה, לגייס מילואים? אמרתי: בדיוק כך. ואז נאמר לי: חשכה מזה, עם חנועת יד. נאמר לי: אתה רוצה, תעלה פלוגה או שחי פלוגות סנקים לרמת הגולן. על כך עניתי: המפקד, מי מדבר על פלוגות? אני מדבר על חטיבות. אם בדיוק חשוב השחזור של דו-השיח הזה. והייתם מספיק נרגז כדי לרדת מהדרגות מהישיבה הזו ולהגיד לראש הלשכה שלי, היושב כאן משמאלי: תבטל מייד את כל הדיונים שיש אצלי ותגיד מיד לראש אמ"ן שאני רוצה לשכת אתו ועם חת-אלוף שלו.

דבר כזה לא קורה רק כתוצאה מכך שאיכפת לי אם זו חטיבה סדירה

או חטיבת מילואים, אלא דבר כזה קרה על בסיס של הברל קוטבי בין ההצרכה שלי

ועדת החקירה - 3.2.74
ישיבה ע"ה - אהה"צ

אד

העד: אלוף י. טל

י. טל (המשך:)

מה עומד להיות ובין ההערכה של יתר הפורום,

נבנצל: סכל מקום זה הבדל טכני גם לו זעירא או לו שלו היר האנשים..

האפקט בשכילים זו הערכת מצב ולא הטכניקה איך לחגבר שם.

זה מדבר בעד הגירסה שלך.

י. טל:

אם חשימו לב לנייר שמסרתי בפעם הקודמת, מה זוכר ראש

מחלקת אוויר. הוא זוכר בפירוש את מצרים. הוא גם אומר

שדיברתי על מצרים, כל אחד מהם זוכר אלמנטים אחרים. צריך לצרף את הכל יחד.

היר אגרנט: רציתי לשאול אותך שאלה אחת בהקשר זה. אנת' הסימנים המעידים

שאתה הזכרת בעדותך - דומני (איזה) גנרל רוסני שהיה בסוריה,

והוא שכנע את הסורים שהם בעלי יכולת עכשיו לנהל את המלחמה נגד ישראל, או

משהו דומה לזה?

י. טל: לכבוש את רמת הגולן. מבחינת יחסי הכוחות, הם יכולים לכבוש

את רמת הגולן.

הד"ר אגרנט: מאין לקחת את הידיעה הזו, אתה זוכר?

אנחנו חיפשנו אותה. הייתה ידיעה כמו כל הידיעות האלה

שמגיעות בטליוויזיה, אלה המופצות לפורום המצוקים.

היר אגרנט: הידיעה המסויימת הזו.לסקוב: לנו אין הידיעה הזו.ידן: אני מצאתי אותה.י. טל: באגף המודיעין לא מצאו אותה.

ועדת החקירה - 3.2.74
ישיבה ע"ה - אה"צ

הערד: אלוף י. טל

אחת הידיעות היחה שהמומחים הרוסים הודיעו שנכוחות הקיימים הם יכולים לכבוש את רמת-הגולן. לא מדובר על גבול אחד.

ידין:

אני מדבר על סימפוזיון או על דיון. אצל אשתי אצל אבא

י. טל:

אינני זוכר את המקור. אבל שם כתוב כמפורש שהרוסים אומרים שיוכלו לכבוש.

ידין:

חיפשתי זאת במודיעין ולא מצאו לי את זה.

י. טל:

אני ממשיך את הדיון על ה-30 לחודש. יש דיון אצל שר

לסקוב:

הבטחון ביום ששי בשעה 9. אחת משתתף בדיון, לפי מה שרשום,

אבל אינך מדבר. באותו יום אתה אומר לרכ הצבאי הראשי, שיחכונון למלחמה.

אתה מחדרך את הרמ"חים של אג"ם, שהולכים למלחמה. למה לא שמת פה משהו

בהזדמנות זו?

אחרי-כן - או.

י. טל.

הנורמה היתה שהיום שנכנסתי לתפקידי,

הנורמה היתה שאני אצל שר הבטחון אם לא שואלים

אותי אני לא אומר דעה מנוגדת לדעה שמוצגת. אני לא אומר שקיבלתי פקודה כזו, אני אומר שזו היתה הנורמה ולזה ציכר ממני. אני יכול להגיד לוועדה שכשנכנסתי לתפקידי כראש אג"ם שר הבטחון גם הזהיר אותי, לא לגפץ יותר מדי ולא להתכסר על בעיות מצפון ועקרונות ולעשות מה שאומרים לי ולזכור שאני רק מספר שניים ולא מספר אחד. זה היה התדריך וזו היתה מהדרכה שקיבלתי בכניסה לתפקיד.

נכנצל:

מה גרם לתדריך הזה?

י. טל.

גרם לתדריך הזה שהייתי מוכר כאדם שקשה להסתדר

אתו לכעמים, והיו הלא כל כרשות הויכוחים

של עם הרמטכ"ל הקודם ושנאלצתי אז לצאת מהמערכת. אני לא אמרתי לוועדה, אבל

אני על הגנת סיני לא רק התנגדתי להגנת סיני, אני התנגדתי להגנת סיני

ולעקרון של אחדות הפיקוד בסיני. שהאוגדה בסיני היחה כפופה לגיס ומבצעית

מוכעלת על ידי פיקוד הדרום, תמיד התנגדתי לזה, מתראע הראשון גם כשהייתי

מקד גיס. ואני סרבתי לקבל את הפיקוד על פיקוד הדרום אלא אם העניין של

המעוזים דעניין אחדות הפיקוד לא יתקנו. ועל זה היחה התכתבות ארוכה ביני

לבין הרמטכ"ל כולל שיחות עם שר הבטחון. כך שעל בסיס עקרונות זה אני סרבתי

לקבל את התפקיד של אלוף פיקוד הדרום וכך יצאחי מהצבא. שר הבטחון היה מעורב

מאוד בכל העניינים האלה ולכן הוא מצא לנחוץ להזהיר אותי.

ידין:

הרבך ~~פנתה~~ ~~שעש~~ לי בעניין זה זה תעודה מס, ר 47

של שפסמבר, מוצג 98,

שבו

הער: ילדן י. סל

[Redacted]

אמר הסובייטים בסוף יוגוסט שאם סוריה ומצרים יתקפו

את ישראל בעת וכצוה אחת יוכל הצבא הסורי לכבוש את הגולן כמאה אחוז
תוך 36 שעות.

אני חושב שזה מקור הידיעה.

אברנט:

אני ~~חושב~~ מדבר כל עוד ידיעה.

י. סל:

אני מדבר על עצם הידיעה שהיה דיון.

שהיה סימפוזיון וגם אנחנו לא מצאנו אותה. היפסתי אותה עכשיו מאגף
המודיעין. אבל זה מאטף את זה.

אבל זה מאשר את זה. ~~בכל~~ להיות שהיתה ידועה

יריין:

על סימפוזיון. פה שהרוסים אמרו

לו, לא אומר איך אמרו לנו פה מדובר על מאה אחוז תוך 36 שעות. מאה אחוז
טופיע במרכאות.

בכל אופן בדיון ושה בשלושים כספטמבר א"י

י. סל:

הייתי החרייה שעשה שחזור של כל הסימנים

המעידים וכל ההתכתחויות כשטח מחודש מאי עד ספטמבר.

סליחה, בסעיף 3 כתוב:

יריין:

להסניפים יוכלו לכבוש בקלות את הגולן

במקרה של התקפה מתואמת עם המצרים. זה הדבר היחיד שאני מצאתי. המסמך הוא
מסכטמבר!

אם כבר עסקנו בנקודה הזו, אם כי אני זוכר

מה שאמרת אז, הייתי רוצה עוד כעם לשנוי ממך, כדיחר דיוק.

אגרנט:

אולי הוא יגמר להגיד את המסמכים שהוא רוצה להגיד

י. טל:

בהמשך למה ששאלתם אותי כעת,

כשאני סרבת לקבל את הפיקוד על פיקוד הדרום,

אריק שרון חיבה בחוץ והיה ידוע שאם אני אסרב יציעו לו את התפקיד.

ידין:

מתי זה היה? אני לא שמתי לב קודם.

י. טל:

ב-1969, נשאלתי מדוע בדיון אצל שר הבטחון

ביום שישי שחקת ואחר-כך לרב הצבאי אמרת

ישלח מלחמה וכן הלאה, ותדרכת אם את ראשי המחלקות שלי שמחר מלחמה.

אז הסברתי שהנורמה היתה שאני לא אומר דעה בגר דעת המטה הכללי אם לא שואלים

אותי ישר. אם שואלים אותי ישירות אני אומר מה שאני חושב. זו היחה הנורמה.

אני לא מוריד ממני את האחראיות, ואני לא אומר שלא יכולתי להפנהג אחרת, יכולתי.

אבל בודאי הייתי מחדד יחסים. והסברתי שקיבלתי הזהרה משר הבטחון; התדריך היחיד

שקיבלתי משר הבטחון שנכנסתי לתפקידי זה לא לעשות מהומות על מצפון ועל עקרונות

ולא להתפטר באמצע וכן הלאה. ונשאלתי למה קיבלתי תדריך כזה. אז אפרתי, כי הייתי

ידוע קצת כאיש ריב ומדון, והיו אתי הרבה סקנדלים קורמים, ונחתי דוגמא

עם פרשת הרמטכ"ל הקודם כשלא הסכמתי לקבל את הפיקוד על פיקוד הדרום בגלל

שבירת עקרון אחדות הפיקוד שם ובגלל הגנת סיני. ואז אריק שרון ניסה להפציר

בי ברגע האחרון לפני שנכנסתי כשבכל זאת אסכים לקבל את התפקיד, במקרה זה הוא

היה מקבל את הפיקוד על פיקוד הצפון, ושאני אשנה את זה תוך כדי זה שאהיה

אלוף הפיקוד, אני אשנה. אמרתי לו שאני לא אוכל, כי לא יתנו לי לשנות.

. הוא אמר שאם אני לא אסכים, הוא יסכים לקבל את הפיקוד והוא ישנה את זה

תוך כדי שירותו בפיקוד. והמציאות הוכיחה שאני צדקתי. כי הוא ניסה לשנות

והיו כמה פעמים דיונים, סימפוזיונים שהוא גרס להם והוא לא שינה. אני סרבת

אז לקבל את הפיקוד וכן יצאתי מהצבא.

לכן שר הבטחון מצא לנחוץ להזהיר אותי

הפעם כשנכנסתי לתפקיד.

ידין:

אם כבר אמרת את זה, אני רוצה בכל זאת:
אני מכין שבפורום שהיה שר הכסחוק, זה היה הקו.

אבל, לא היתה לך אינה פגישה אם הרמטכ"ל כיום ששי, כיום המשי, כיום
רכיעי, לא בנוכחות שר הכסחוק?

י.טל:

היו פגישות.

ידין:

שם לחצת לגייס מילואים?

י.טל:

לא לחצתי. כי בפגישות האלה היה ברור מה אני

חושב והיה ברור שאני חושב אחרת.

זה היה ברור, זה היה יחסי. אני רוצה להגיד עוד משהו לועדה. הלא זה היה
לפני יום כפור. ומי שאז נראה כיוצא דופן וטפס זה אני, לא ההיפך. לא יכולתי
לנדנד בנרון. אני בפירוש אמרתי לועדקם ואם לא אמרתי אני רוצה להגיד
את זה ואני אומר את זה ממש, היום אני יודע שעשיחי טעות ואני מצטער. ברור
שאסור היה לי להתנגד ככה, והייתי צריך לבקש לערער, לבקש להופיע בפני דרג
יותר גבוה אולי. בחכמה לאחר מעשה אנקירוע...

אם מותר לי להגיש סטנוגרמות על הסנק החדש.

בארבעה עמודים מופיעים דברי מפקד הגיס שהוא בעד לעשות את הסנקים.
כי שלחם אותי ויצא כאילו ~~הסנק החדש~~ שהיתה טענה שהסנק הזיק להתעצמות.
מפקד הגיס אומר בארבעה מקומות שהוא בעד לעשות את זה.

לנרני:

למען הדיוק כדי שלא תצא פה אי הבנה, הוא לא

אמר שהוא מתנגד לסנק הישראלי, אלא שהוא בעד

פיתוח יותר אטי.

י.טל:

זה נכון. אז אם אפשר להגיש את הסטנוגרמות.

אחת קה-6 ליוני עמודים 18-22, והשננה מה-27 ליוני.

זה סימפוזיון אחר שנמשך פעמיים.

ניקח את זה כמוצג אחד.

מוצג 246 אגרנט:

מה עם שנק הזה עכשיו?

יריין:

הפיתוח גמור. ובשנת 1976 ייצאו מאה סנקים ראשוניים.

י. טל:

אי אפשר להקדים את זה?

יריין:

את היצור? מקימים תעשייה בכל הארץ. הפיתוח גמור והוא יפה מאוד. אחרי ועדת החקירה הועדה

י. טל:

מוזמנת.

חשבנו אולי תוך כרי הועדה לבקר את זה.

יריין:

אני --- ששמח מאוד, זה כאמת שנק יפה.

י. טל:

מי הקבלן הראשי?

נבנצל:

הפיתוח זה הצבא והיצור זה 260 קבלנים בארץ כשמפעל ההרכבה הוא בצבא.

י. טל:

כאיזה יעודה כצבא עוסקים בזה?

נבנצל:

הוקם במסגרת חיל הימוש רשות פרודייקט מיוחדת

י. טל:

ודרך למשרד הכסחון מנהלת חכנית.

איך נקרא הפרודייקט?

נבנצל:

"תכנית מרכבה".

י. טל:

מייצרים את זה בתוך הצבא?

אגרנט:

מפעל ההרכבה הוא בצבא. אבל היצוא בכל מיני

י. טל:

מפעלים כתעשייה.

הדגם הזה כבר נסע, ירה וכו'?

יריין:

ועדת החקירה - 3.2.74
ישובה עה - אחת"צ
הער: אלוף י. טל

הוא עוד לא גמר, הוא עכשיו בניסויים. י. טל:

אבל הוא כבר נסע מאות קילומטרים, צרה עשרים פגזים ועכשיו עומד לירות עוד סדרה של מאתיים כדורים.

נשאלה שאלה על ידי רב-אלוף לסקוב בענין

אפשרות לגינם חשאי.

כאן יש לי ניתוח שלם של בטחון שרה, אמסור י. טל:

את המסמך. הסיכום הוא שלהסתיר גיוס אין שום אפשרות. אבל אפשר להסתיר המולה של גיוס כדי להסתיר את אופי הגיוס, כלומר, יש כל מיני גיוסים, וזה מכסימום להיקף של חטיבה, אם עושים תכנית הונאה מבוזרת. כאמצעותה תכנית הונאה מתאימה אפשר.

בכל מקרה זה מכסימום חטיבה? ידין:

כן, ומפוצצים את זה מאוד במרכזי אוכלוסיה י. טל:

מסויימים לא מגייסים ובמרכזים מסויימים

כן מגייסים. המלחמה יש כאן ניתוח שלם ואני אשאר את המסמך. הטלתי על בטחון שרה להכין את הניתוח הזה וישבתי על זה, ואני חושב שהניתוח מדוייק.

מוצג 247

זה נעשה עכשיו? אף פעם לא היה מסמך כזה? ידין:

לא היה מסמך כזה ואין תכנית כזה. גם מה י. טל:

שאני עכשיו אומר לוועדה, נוכל לעשות את זה אם נחליט. כרגע זה לא מוכן. הניסוח הוא ניתוח חיאורטי מה אפשר לעשות עם נרצה.

מה שמעניין אותנו זה אם לפני המלחמה ידין:

מישהו חשב שכדאי לכדוק מה ניתן לגייס בגיוס

חשאי?

כזמני זה היה. לסקוב:

אז היו שלוש חטיבות כרותס.

בזמנו רשתות הגיוס היו חטיבותיות ואפילו

י. טל:

גדודיות. כמשך הזמן זה"ל שינה את הכל

והרשתות הן אוגדתיות. יכל לפנות שזה תלוי בתהליך הגיוס החדש. יכול להיות.

אני יורע שזה המצב העובדתי כעת, שאין סידור כזה. המסמך שאני מגיש לועדה

מראה שאם נרצה לעשות סידור מיוחד נוכל לדבר על היקף של חטיבה בתנאים של היום.

אחרי כן יצאנו כמ.

העד: האלוף ישראל טל

י. טל:

(המשך) אני קוטע עונה על כל השאלות הקטנות. כפעם

הקודמת, נדמה לי גם כן רב אלוף לסקוב, שאל בדבר

שיכוץ פונקציונרים, שילוב במפקדות, לצרכי רענון, כדי שאפשר יהיה לעבוד (לסקוב: 3 משמרות) בהתמדה. אנחנו מבחינה תקנית, מבחינת התקנים שלנו, יש השלמות לאלוף משנה נוסף במ; קדץ פיקוד. בתקן אנחנו קוראים לזה "עוזר לאלוף", וזה הנהגתו חצי שנה לפני המלחמה, למעשה הפונקציה היא להיות ראש מטה שני בפיקוד, כי ראש המטה בפיקוד הוא תת-אלוף. אז בזמן מלחמה את תת האלוף אנחנו רואים כסגן של אלוף הפיקוד ומה שקוראים בתקן "עוזר לאלוף הפיקוד", האלוף משנה הופך לראש מטה הפיקוד, והכוונה היא שהסגן וראש המטה יעבדו במשמרות. אותו דבר הכנסנו עוד אלוף משנה אחד, קצין קישור בין עוצבתי, יש חמישה כאלה בפיקוד, וגם הסכמנו שמשתמשים לעזרה במטות, כל זה הוא במילואים, בזמן מלחמה. ויש קציני קישור לחת"ם, לחיל הנדסה, הכל במפקדת הפיקוד. וכך גם במפקדות חילות. נוסף לזה במלחמה שלחנו 245 קצינים, וזה כבר לא לפי תקן, קצינים במילואים, לכהן כקצינים על יד פונקציונרים שונים ביחידות צה"ל, להיות כפילים, כלומר, לתגבר כל מיני פונקציות כדי שאפשר יהיה לעבוד במשמרות. זה כבר מעבר לתקנים, זה סידור "אד הוק" של קצינים במלחמה. 245 קצינים, וכן ישנו הפירוט, אני אמסור לכם את המסמך.

אני נותן לכם גם חוכרת, שהיא "תיק נחונים על מלחמת

יום כיפור" ושם יש חלוקת תגבורה קצינים לפי תאריכים שיהד זה 1075 קצינים.

המפקד (פונה לסקוב), כאן יש שני דברים, מצד אחד מה המצה מבחינה תקנית אצלנו,

כלומר, הקונצפציה לתקני א', ומצד שני זה מה שעשינו "אד הוק" בתוספת לתקנים.

במקרה ראשון זה פרוט כל ה"ברק דאון", ובמקרה השני

יריין:

זה מה שעושים כשיש "ברק דאון".

המוצגים הם 246/א ו-246/ב.

היו"ר אגרנט:

אדוני היו"ר, האם אני יכול לשאול שאלה? אני עונה

י. טל:

פה פשוט לפי הסדר, אבל יש שלוש שאלות גדולות ששאלתם

ועדת החקירה - 3.2.74
ישיבה ע"ה - אחה"צ

הער: האלוף ישראל טל

אותי, והתשובה על כך אחת ואחת מהן היא ארוכה. האחת היא על הדוקטרינות ועל רמת הלחימה של האויב, האם צה"ל היה מוכן לכל זה? השאלה השניה הייתה על האיכות, ושאלה שלישייה על הצליחה. אלה שלושת נושאים גדולים שכולם מוכנים אצלי פה, אלא שעל אף אחד מהם אי-אפשר לענות בפחות משעה-שעתיים. לכן אני הולך דרך השאלות הקטנות. שאלתי היא - האם אני עושה נכון.

היו"ר אגרנט: רק תגמור את השאלות הקטנות.

י. טל:

נשאלתי האם אני, אישית... האם אני מעודד התבטאות בדיונים וכו'.
אני אישית לפעמים עצבני (לנדוי: צריך אולי לשאול את הרל"ש).

ולא תמיד יוצא שאני מעודד התבטאות. זה בגלל, ראשית, שלא תמיד יש לי סבלנות, וזה ענין של חסרון אישי. יש גם חסרון אורגני אצלנו כשבאים לדיון, חצי מזמן הדיון ולפעמים שלושת רבעי מזמן הדיון מקדישים לבירור נחונים ועובדות, כי הנחונים לא נכונים, ואז דנים על נחונים לא נכונים, על עובדות ולא מדוייקות

(לסקוב: כלומר, המצע לא מוכן בצורה נכונה). כן. נכון שכאשר מתחילים לברר נחונים ועובדות והיו"ר לא נשתן לדיון להתפתח - להתפתח כצבא פירוש שכל אחד מדבר לפי הסדר של הישיבה, וזה הכל - אז כשאני לא נותן לדיון להתנהל באופן כזה, אלא אני מתחיל לעשות חקירה של שתי-וערב על נחונים וכו' - בהחלט יוצא כאילו אני לא נותן להתבטא, וזה בנוסף לצד של הפגם האישי.

בכל-זאת אני רוצה להגיד לזכותי, שאני הנהגתי בשריון, וגם כאג"ם, כאשר הייתי במטכ"ל, בניגוד למסכונת הרגילה של דיון צבאי, אני הנהגתי עוד שיטה, ובפירוש הקפדתי על סוג הדיון. הדיון הצבאי הרגיל הוא דיון שבו כל אחד מדבר לפי סדר הישיבה, וגם סדר הישיבה הוא לא מקרי, אלא המקומות הם קבועים, ואחר-כך היו"ר מסכם. זה דיון צבאי רגיל.

אני הנהגתי עוד סוג של דיון, וזה לא ענין מוסדי, זה בפירוש דבר שאני הנהגתי. ואת זה אני מראה כאחד המפעלים שלי לעידוד חופש הדיבור. קראתי לזה "דיון מלבן", זה דיון שבו לא רק כל אחד מהמשתתפים רק מוסר מה העמדה המנומקת של הגוף שהוא מייצג - שזה הדיון הצבאי הרגיל - אלא הכוונה מבחינה אינטלקטואלית שבדיון כל אחד יחרום עד הסוף לליבוך הבעיה. ב"דיון המלבן" אני גם ביטלתי את

הער: האלוף ישראל טל

הסדר הצבאי, והרשימי ועודותי קריאות ביניים ושאלות באמצע ודיאלוגים באמצע בין המשתתפים, וזה הנהגתי גם בשריון וגם באב"מ. כך שזה מה שאני כו עשיתי על מנת לעודד החבטאות. השאלה הייתה אם אני מעודד התבטאות, ועל כך אני עונה שמבחינת המזג שלי אולי לא כל כך, אבל מבחינת הסידורים אני חושב שעשיתי סידורים שתרמו הרבה לליסון עיוני של כעיות ולא רק לשמוע את הדעות המנומקות-המוסדיות של המשתתפים.

אם מותר לי אני, בהקשר להרבה שאלות שהועדה שאלה אותי,

נזכרתי בשיחה שקיימתי עם מדריכי פו"ם ב-2.10.73. זו הייתה שיחה חופשית ומדריכי פו"ם שאלו הרבה שאלות, הרבה מאד בעיות, אפילו על ענין הכוננות, אבל הרבה מאד שאלות על נ. שאים רבים שאחס שאלתם אותי פה בוועדה. ואני לא יכול לחתוך את המיסמך הזה לחתיכות, אני מאד ממליץ, אם הועדה רוצה להתרשם מהאטמוספירה שהייתה בצבא והמוראל והביקורת של קצינים בדרג גבוה, מדריכים בבי"ס לפיקוד ומטה, בשיחה חופשית על כוס קפה בלילה, בערב, אתי, שיחה של כמה שעות. (א ידין: הייתה סטנוגרמה?) לא הייתה סטנוגרמה, הקליטו, עכשיו בעקבות הדיונים בוועדה ביקשתי מראש הלשכה שלי למצוא את הטייפ ההוא בפו"ם ופענחנו את הטייפ. ופה יש דיון על כל התחומים, על נורמות, על משמעת, על חופש הדיבור בצבא, על "יסמנים" בצבא, (לסקוב: בעברית זה "אנשי אמן") על שלל שלם, וזה נותן כמש תמונה מה-2 באוקטובר. ואני ממליץ שאם אתם רוצים להתרשם מהאטמוספירה תעברו על זה.

זה כולל גם את המדריכים של הפו"ם שהיו ישנים ידין:

ב"קאונטרי קלאב" במקום בפו"ם.

כן, בדיוק, ואני פה מסיף להם מוסר על זה. אתם טל:

בודאי נתקלתם בזה כבר בדיוני מטכ"ל. דרך אגב, פה

יש קטעים מרובים מאד בהלכת המחשבה הצבאית, שזה עכשיו (לסקוב: במודה) נושא

שדיברנו הרבה עליו. יש דברים שאני לא אמרתי למדריכי פו"ם, כי אני גם אומר

להם בשיחה שאני מייצג כלפיהם את המטכ"ל, לא באמי לעשות אתם יהד אהפצת ברור,

אבל אני רוצה להגיד לוועדה שכמה דברים שאני כן חושב שהם לא בסדר, ואני לא

הער: האלוף ישראל טל

בטוח שאמרתי את זה פה כפה מלא, זה בענין הלימודים האקדמאיים בפו"ם.

המוצג הזה הוא 249.

היו"ר אגרנט:

אחד הנזקים שאני חושב שגרמנו לעצמנו כמה שנוגע לפיתוח

י. טל:

המחשבה הצבאית זאת העובדה שהנהגנו לימודים אקדמאיים.

כי כעצם על חשבון אותה שנה של פו"ם קודם למדו רק לימודים צבאיים, ואנחנו הכנסנו

גם את הלימודים האקדמאיים, והשאלה היא לא רק שגזלנו שעות של לימוד, אלא כל

חלמיד בפו"ם וכל מדריך בפו"ם ראה את המאמץ העיקרי שלו, את האמביציה שלו,

בלימודים האקדמאיים, לצבור את הנקודות האקדמאיות האלה בשביל שבעתיד הוא יוכל

לעשות תואר. ולפי דעתי ערבבנו כאן מין בשאינו מינו וגרמנו נזק לענין של פיתוח

המחשבה הצבאית. אני לא יודע אם הנושא הזה בא לידי ביטוי כשיחה שקיימתי עם

המדריכים, כי יכול להיות שלא דיברתי איתם בגילוי לב על כל האספקטים האלה.

איך גרמתם נזק לפיתוח המחשבה הצבאית?

היו"ר אגרנט:

כביה"ס לפיקוד ומטה הנהגנו לימודים אקדמאיים, צבאיים

י. טל:

ואוניברסיטת תל-אביב העבירה שם לימודים. וזה נחשב

לתלמיד בפו"ם שנה לימודים או שתי שנים של לימודים, אינני זוכר, כאילו הוא גמר

חוג אחד באוניברסיטת תל-אביב. כל שלימודים אקדמאיים האנשים למדו ברצינות, אם כי

אני לא חושב שזה היה כדיוק כמו אוניברסיטה. מצד שני ברור שתשומת הלב והמחשבה

והאמביציה של המדריכים וגם של החניכים היו מופננות יותר להצלחה האקדמאית, להשיג

את הנקודות האקדמאיות האלה, אולי יותר מאשר להתלבט ולעסוק בסוגיות צבאיות

ולחדד את המחשבה כתחום הצבאי.

כאשר אתה מגיש את הפרוטוקול של שיחתך עם מדריכי

נבנצל:

הפו"ם, לשם מה אתה עושה זאת?

כדי להבהיר את הלכי הרוחות.

ידין:

אני רואה כאן בפרוטוקול שבסוף נשאלת "מה מסתתר,

נבנצל:

מאחורי הכוננות הסורית-המצרית", וזה ב-2 באוקטובר,

הער: האלוף ישראל טל

וזה מה שאתה ענית: "כסוריה נכנס הצבא הסורי למערך חירום והתהליך הזה התחיל עוד לפני הפלת המטוסים. אין לנו הסבר מלא לתופעה. לולא כמה סימני שאלה היינו יכולים להגיד שיש לנו הסבר שזה רק מערך הגנתי. האמת היא שיש כמה בימני שאלה ואין בטהון במאה אחוז שזה רק מערך הגנתי. לכן ננקטו כמה אמצעי כוננות ונראה מה יהיה. המערך ההגנתי הסורי זן התפיסה האופרטיבית הידועה שאנו מכירים אותה, הוא גם ~~מבנה~~ מערך התקפתי, כלומר, ברמת הגולן בגיזרה הסורית המצב הוא לא כזה שעצם ההיערכות או ריכוז הכוח שיכולים להצביע אם זה למיתקפה או להגנה. כי כמו שיוצא הרבה פעמים גם הסורים עושים, שכרמת הגולן הסיטואציה היא כזו שהמערך ההגנתי והמערך ההתקפי הם זהים. לכן המערך אינו מצביע על שום דבר פרט מאשר על היכולת הטכנית לצאת ממנו להחקפה. במארים העניין יותר פשוט, וכמעט שאין לנו ספק היום שזה רק עניין של אימונים. למרות זה ננקטו כמה אמצעי כוננות, קצת מוגברים, לפי החשבונות שהראיתי קודם בקשר לחיקי השרות, לא על סמך גיוס מילואים, אלא על סמך כמות הכוחות הסדירים."

אהרי כן אא

י. טל:

אני עניתי למדריכי פנ"ם לפי עמות המטה הכללי. את מדריכי

פנ"ם אני לא משתף בויכוחים הפנימיים של שלי במטה.

זו היתה עמדת המטכ"ל ב-2 באוקטובר.

במסמך זה יש הרבה דברים שנובעים לשאלות ששאלתם, כולל

ענין "יאסמניות", כולל שאלת הנאמנות הכפולה של המפקד וכו'. במסמכים נוספים

שאגיש לכאן אני אומר דברים יותר ברורים על הנאמנות הכפולה של המפקד. אריק טעה,

הוא הכניס אלמנט שלישי. אני תמיד מדבר על נאמנות מצד אחד לפיקודים, מצד אחד

לתכליות של הארגון, וכיצד מגשרים על המתח שבין שתי הנאמנויות האלה. פה דיברתי

עם ^{מדריכי} פנ"ם לפי האמונה שלי איך מגשרים על המתח. אני למדריכי פנ"ם

לא אומר שיש ויכוח בענין זה, למדריכי פנ"ם אני מציג את העמדה של המטה הכללי.

אבל במסמכים נוספים שאגיש, אני נוגע גם בשאלות אלה. וגם פה בגוף המסמך, בשיחות,

אנחנו מדברים הרבה על סוביות אלה של משמעת, של לויאליות, של מחשבה צבאית ועוד.

גם פה אני משתמש, היות וזו שיתה חופשית, גם בכמה ביטויים חריפים. ואולי כדאי

שאגיד את זה לועדה כרקע, בהקשר לצבא בכלל, לא כקשר לעצמי.

תמיד טענתי, וזה גם נוגע לשאלה מה אני עושה כדי

לעודד החבטאות - אני לא מעודד דבר, גם אני חוסע בזה, כי הצבא בעצם מהותו קצת

קיימת בו עריצות מחשבתית, כפי שאני קורא לזה. היושב ראש הוא הצודק והוא

המחליט. אם היושב ראש מסכים, לא רק שרואים בזה החלטה מחייבת, בדרך כלל

מתרגלים לראות בזה גם קריטריון המוסמך לאמת. ככל שהזמן עובר, במשך השנים

יותר ויותר מתחנכים כך. לזה אני קורא עריצות אינטלקטואלית. במחקר של כלכלן

אחד נתקלתי בפרק שדן בשאלה מדו הגנרלים מסוממטים.

זה לא על מדינת ישראל, זה בכלל על צבאות ^{ונוכחים} ~~ה~~. הוא קורא לזה "סאב אורדינישן" און אופיניונס". הוא אומר, גנרל עד שהוא מגיע להיות גנרל, משרת הסרן זמן בצבא, במשך הזמן הוא נעשה מאולף, ויש "סאב אורדינישן" און אופיניונס". יש תופעה כזאת בצבא. לכן לא פשוט ענין חופש המחשבה והחשיבה הצבאית.

ידין: אינני יודע אם לך יש תשובה לזה. אני לא רוצה כרגע לדבר עלי,

אבל אינני יודע סתי זה נשכר. כשהייתי רמטכ"ל, בגלל הסוגיה הזאת הנהגתי ספ"ק, סגל פיקוד כללי. המטרה היתה, וזה היה טורגש בכל ישיבה, שכאן ידברו מפקדים אחד על השני, או על המטכ"ל, כל מה שיש להם להגיד, ואין להם לחשוש. אולי יקבלו על הראש בדיון, אבל אין להם מה לחשוש. אינני יודע סתי זה נפסק.
י.טל: זה לא נפסק. המפקד, אתם יכולים לבקש את הסטנוגרמות של

ספ"ק שעשה הרמטכ"ל הנרכח, למשל, בחצי הראשון של שנת 1972. זה היה יומיים, בדיוק כפי שהתמאר, כולם התבקשו לדבר כדי להגיד כל מה שהם חושבים. יש סטנוגרמות מהספ"ק הזה. ואמנם תראה את הסגנון שאתה מזכיר אותו: קמו אנשים ודיברו באופן בקורתי וכו'. אבל זה היה ספ"ק.

ידין: מאז 1972 זה לא היה?

י.טל: אני לא זוכר. יכול להיות שהיה עוד ספ"ק. אני מחייחם
ביתור לדיונים, לדיונים בפורומים. בסכומי קורסים, למשל, שומעים דברים חריפים מאד. בכל סכום קורס גם מדריכים וגם חניכים אומרים דברים קשים מאד. לכן בשום פני לא אגיד שכזהל פוחדים לדבר. בשום אופן לא אגיד כך. מה שאני כן אגיד, שבדיונים מחייבים, הסכום של היושב ראש, לאט לאט, פסיכולוגית, זה תהליך ארוך, סכום היושב ראש הפך להיות גם הקריטריון לצדק ולאמת, ולא רק ההחלטה המהיכה לפעולה. וזה על בסיס ה"סאב אורדינישן" און אופיניונס" שבמשך השנים הולך וכתפתח. בשיחה עם כדריכי פו"ס, הם מדברים על זה. ואני אומר להם - היות וזו לא היתה לוועדה, זו היתה שיחה גלויה, חופשית, וזה היה ב-2 באוקטובר, אני הרשב טזה יתן להם את ההחלטה הכי אובייקטיבית על ההטווספירה, מבחינה זאת.

המפקד, הייתי אז קצין לא בכיר כל כך, אבל הייתי בכמה ספ"כים.

היו ספ"כים סורחנים, שגם עלי זה, אני יכול להגיד לך שדי פחדנו ממך.

ידין: כסדר, אבל דיברו.

י.טל: כן, דיברו.

ידין: פחדו לקבל על הראש, אבל דיברו. יכול להיות שזה התחיל כבר אז

נחזור לשאלה ששאל ד"ר נכנצל. שמעתי את התשובה, אבל אני

רוצה להיות בטוח, אם הבנתי נכון. כשאתה אומר למדריכי פו"ם, שמה ששייך למצרים,

ברור לנו שזה תרגיל, אתה רוצה לומר - אם הבנתי נכון - שככה באותו זמן היו לך

ספקות אם זה תרגיל, אבל אתה אומר להם כך כי זו עמדת המטכ"ל.

י.טל: זה בדיוק הניחוח של אמ"ן ב-30 בספטמבר.

ידין: כן. זה אתה מבטא שם, אם כי זה ללא זיקה לדעתך האישית.

י.טל: צריך להבין עוד דבר. מצד המדריכים זה, אני פשוט לא קראתי

את הסטנוגרמה, אולי זה עלה באטמוספירה הפוכה: מדוע עושים

מהומות ומדוע אנחנו מתגברים. אני לא זוכר באיזה נימה זה עלה, אם זה עלה בנימה מד

אנחנו לא מספיק כבוננות, או אם זה עלה בנימה מדוע אנחנו עושים פאניקה. אני לא

זוכר למה העלו את זה. אני נתתי תשובה ניטרלית של הערכת המצב של המטכ"ל.

נכנצל: ההתבטאות הכללית לגבי עניינים ערכיים, שבהם יכולים להחשיב

משהו יותר ומשהו פחות, בסוף צריכה לקבוע הדעה של האנשים

שאחראים לפעולה. אבל הנושא הספציפי שלנו הוא בקשר לאמ"ן וליצירת דעות והערכות

מה יהיה, הערכות בעיקר של הכוונות של האויב. בעניין זה אין כל טעם לומר שיש איזה

"קומאנד דטישן". +++ הצגה לפני אנשי פו"ם זה דבר אחר, אבל כאשר דנים לגופו

של עניין, אם כאן לא כל אחד אומר מה שהוא חושב, אלא ++שששששששששששששששששששששששש

אומרים לו סלמעלה באיזה שהיא צורה מה לחשוב, חרי העניין לגופו טובל. אם מחווכחים

אם מתכת זו או מתכת זו יותר עמידה בפני לחץ, אין טעם לומר ++ שהמפקד אמר שזה יור

עמיד, ולכן זהו זה. כאן יש הברל מהוחי.

י.טל: אני מבין. אף פעם לא הייתי כדיון בתוך אמ"ן, אבל אני

קקקקקקקקקקק
 ישיבה עה, אההצ
 העד אלוף י.טל

בטוח ששם כל אחד אומר דעתו האוביקטיבית, ולא מנסה להגיד מה שהוא חושב שרוצים
 למשווע ממנו. אני גם בטוח שאמ"ך כך כציג זה בדיונים במטה הכללי וכאג"ם.
 יותר מזה, אני בטוח שכשיש דיונים על חכנית אופרטיביות, אין לי שום ספק שכל
 אחד מאתנו, כל אנשי ~~ה~~^{צהל}, מעמיד את הפתרון הטקטי כפי שנראה לו.

לסקוב: גם בסכום של פעולה שכובצעה?

י.טל: לא. יש ארוזיה רק בדבר אחד, בהשוואה לימים, שאולי הרמטכלים

שכאן זוכרים. רק בדבר אחד יש ארוזיה. היו ימים שאחרי

שכובצעה, או אחרי הרגיל או הימרון, עלו על הכמה ואמרו בגלוי דברים הכי חמורים
 על הקולגיה ועל מה שהיה. אני מודה שבתחום הזה של ניתוח לאתר מעשה, בתחום הזה
 אולי היתה קצת ארוזיה במשך הזמן. אבל בשום אופן לא בתחום של אמונות ודעות במה
 שנוגע לפתרון טקטי או אופרטיבי רצוי, או אם יש סכנה מלחמה או סכנה ליחסי הכוחות
 או אין סכנה. בדברים האלה, אני מאמין, שכל אחד אמר דעתו. לעומת זה, אם באים ואומרי
 בדיון אם אני בעד להפציץ או לא להפציץ ריכוז של פתח בלבנון, אני חושב שהרבה פעמים
 דיברו לפרוטוקול. אבל בענינים גדולים, בענינים המהותיים, אני לא חושב שקיימת אי
 שהיא ארוזיה ב"אינטגריטי" של הצגת הענינים.

נבנצל: כעצם אמרה דבר חסור. אם יש קצת ארוזיה, כמו שאמרת, בהערכה

על מה שרב אלוף לסקוב אמר, אם זה לא נוגע ל"אינטגריטי",

אז מה נוגע?

י.טל: אני יודע שאמרת דבר חסור. אבל אני רוצה להדגיש שזה רק

בשוליים אלה שדיברתי עליהם.

נבנצל: למה דווקא בשוליים אלה? למה זה פחות יסודי? למה זה שולי בכ

הרי דיון לאתר מעשה הוא כדי ללמוד לקחים.

י.טל: לא אהיה אחראי אם מנסה להגיד לוועדה שאני יודע את הסיבות

להחליף הזה ולמה זה קרה. אני יודע שזה החליף. אני לא די

מוכסך ולא למדתי את זה כדי להסביר למה זה קרה במשך הזמן.

נבנצל:

זה לא רחוק מאד מאותם הדברים שאנשים לחושבים שיש להם קשר למה שקרה? ההילה, הבטחון העצמי. זה קשור

לענין זה.

י.טל:

אני מבקר להכנס לענין הקורה כשאתן תשובה בענין האיכות ואם היינו מוכנים מבחינת הדוקטרינות. כי מה שקרה היה

ההפתעה, לפי דעתי. אנסה להוכיח את זה כשאדבר על דוקטרינות.

היחה שאלה על המשמעת, וגם היא נובעת לכל המכלול הזה. יש

כאן סטנוגרמה מדיון מסכל ב-3 בספטמבר. היא בודאי בידיכם, אני שומע גם לפי השאלות ששאלתם על בתי מלון, נורמות וכו'. השאלה היחה אם בספטמבר - אוקטובר מצב המשמעת בצבא היה מניח את הדעת, אני חושב שמצב המשמעת בצהל אף פעם בהיסטוריה שלו לא הניח את הדעת. השאלה שנשאלה היחה אם אני חושב שמצב החברה הישרא השפיע על זה. התשובה שלי, כמוכן, שהצבא הוא לא אי, וכמוכן שבתוך החברה הישראלית צבא קהגנה לישראל ינק לטוב ולרע מהערכים ומהנורמות של החברה. יחד עם זה, גם בחוך חברה יש ארגונים שונים, ויש הבדל ביניהם. אני חושב שמבחינות רבות צהל היה חלוף כחברה הישראלית, גם מבחינה המשמעת, גם מבחינת חלוציות, מסירות, אידיאליזם וכו'. יחד עם זה, מצב המשמעת אף פעם לא הנח את הדעת. אני בפירוש חושב, שהתהליך לא היה בכיוון של שיפור. היו עליות וירידות בהיסטוריה של צהל, ואני חושב שכאוקטובר 1973 היינו במצב של ירידה מסוימת ולא של עליה.

לסקוב:

אתה יכול להשוות תקופה מסוימת בגייס לתקופה אחרת בגייס, אחיכול להשוות תקופה מסוימת בפיקוד לתקופה אחרת בפיקוד,

כשביל לתת אינדיקציה.

י.טל:

אם אני יכול לתת קודם כמה דברים אוניברסליים. למשל, בצהל אכדו או נגנבו כלי נשק כערך בקצב של כלי

ליום, או אפילו יותר.

אחרי כן מי

לפני כן - אא

.ס.י.

ועדת הקקירה - 3.2.74

ישיבה ע"ה - אחה"צ

הער: אלוף י. טל

ידין: מה קרה? נגנבו?

לסקוב: כן, גניבת נשק.

י. טל: כן. זאת אומרת שכשאתה יושב בדיון מטכ"ל פעם בשבוע, אתה שומע

שבמשך השבוע גנבו או נעלמו 10 כלי נשק. וכשנכנסים לשאלה

הזאת מתברר שקדושת הנשק, לא במובן של הקדושה המוסרית, של טוהר הנשק, אלא

של האמצעים - מתברר שעברנו דרך ארוכה מאד מהימים של ההגנה או של החילת

צה"ל, כשכלי נשק היה דבר חשוב, שאפילו היינו נהרגים כדי שהוא לא ילך לאיבוד

או כדי שלא יינזק. ער כדי כך. בתקופתי כמפקד בית-ספר לקצינים, למשל,

היו 3-4 דברים שעליהם לא היתה סליחה. אחד מהם זה, נגיד, שינה בשמירה.

בשביל לחנוך את הצוערים שיש כצנא כמה דברים שזיהוג ובל יעבור - שינה בשמירה

למשל, אוטומטית - וזה לא היה נחון לשיקול דעת נוסף - החניך, גם אם הוא היה

מצטיין בבית-ספר לקצינים, היה מורחק מהקורס. מכיון שזה נחשב בקבוצת

הערכים העליונים.

והיו עוד 2-3 דברים כאלה. לדוגמה: הלשנה. הלשנה

על חבר, גם כן היה אחד הערכים, שאם מישהו הלשין - הוא מורחק.

וערך נוסף היה הנשק. אם יש נזק לנשק, אם נשבר הרוכה,

אם הלכה לאיבוד מחסנית, אם קרה משהו - זו הפחקה אוטומטית. אם יש תלודה

בנשק - על אחת כמה וכמה. ~~בנשק~~

במעבר מסלול מכשולים, נגיד - החינוך היה שכשאתה קופץ מעל

מכשול, אסור שהנשק עצמו יקבל מכה ~~בפת~~ בקת. אתה צריך ליפול כך שהיד שלך

תישבר, או הרגל או הגוף, והעיקר שהשמור על הנשק כאילו שהוא תינוק שלך.

זה עניין חינוכי ערכי ממדרגה ראשונה.

מ.י.

ועדת החקירה - 3.2.74

ישיבה ע"ה - אחה"צ

הער: אלון י. טל

אנחנו הגענו לזה שבאוקטובר 1973 לא רק שהלכו לאיבוד כלי נשק בקצב שאני מדבר עליו; אלא ~~באמצעות~~ כשהלכנו אח העניין, החבר שכלי הנשק - הרי לכל כלי נשק יש מספר אישי - החבר שכלי הנשק מחולק לאנשים, אם מותר להגיד בסלוג, בתפזורה. כלומר זה כבר אפילו לא היה אישי. יש לחייל "ערוזי", והחייל לא חתום על ה"ערוזי" לפי מספרו של ה"ערוזי". כלומר, אם ה"ערוזי" הלך לו לאיבוד, והוא מצא "ערוזי" אחר - אז הוא בסדר כאילו. או אם הוא סחב מחבר "ערוזי" - אז הוא בסדר, ולחבר חסר ה"ערוזי".

זה דבר אשר לא יאומן. כי בזמנו - א) אני לא שמעתי על שום צבא בעולם, ובזמנו גם בצה"ל, לא יחואר שאדם יקבל ויחתום על כלי נשק, ולא יהיה מספר הטבוע בכלי הנשק ממש. כלומר, ניסו לתרץ את זה אצלנו בזה שהצבא גדל. אז מיד גחתי אני דוגמה בדיונים האלה; מה עושים הצבאות באירופה, או מה עושים הצבאות הערביים שהם הרבה יותר גדולים, אז הם לא רושמים מספרים? וניסו לתרץ את זה במחשב. אז אמרתי: להיפך, אם יש מחשב - עוד יותר קל להשתלט על זה.

על כל פנים, האמת היא שהשאלה אינה טכנית, אלא ערכית, נורמטיבית.

אוחו דבר קרה עם הכובע. מה קרה עם הכובע בצה"ל?

לנדרי: הלא את זה אפשר לפתור בצורה פשוטה מאוד: פקודה פשוטה: על נשק חתמים לפי מספר. מה הקושי?

י. טל: כן. אז את הפקודה נתנו באוקטובר. אני מתאר תהליך, איך הגענו לזה. עכשיו עוד דבר, אם מותר לי. כשמכונדיים כל נורמה לחד, או כל

ליקוי משמעותי לחד - אז נראה לכאורה שלא קשה להתגבר על זה. אבל זה רק לכאורה. כי המשמעת היא מפקשה אחת שלמה, הומוגנית, והיא לא ניתנת לחלוקה. זה עניין ערכי שלא ניתן לחלוקה. כלומר, אם לא מצדיעים ואם לא מקפלים כנשק, ואם לא מבצעים פקודה

ס.י.

ועדת החקירה - 3.2.74

ישיבה ע"ה - אחה"צ

הערות: אלון י. טל

באשר היא פקודה, על פי העקרון, וכן הלאה וכן הלאה - קשה לבודד מזה כמה אלמנטים ובהם לעשות סדר. נוכחנו אלף פעמים שאי אפשר לעשות בהכרח כזאת ובארגון כזה גדול סדר סלקטיבי.

ידין: איפה יש לזה התנגדות? - אצל הקצונה הגבוהה, אצל הקצונה הבינונית, אצל החיילים? אצל מי? איפה זה נשבר?

י. טל: ההתנגדות היא בכל הדרגים, וזה טבעי. כי זה מסוג הדברים, ותמיד בדיונים וכויכוחים בצה"ל, תמיד ההתלבטות היא בין השאלה מה קודם למה, הביצה לתרנגולת או התרנגולת לביצה. כי מה טוענים אנשי האסכולה שתושכים שהמסמעת גלחנת לחלוקה, או שהם לא תושכים שזה משפיע על הכושר הקרבי של יחידה, אם מצדיעים במחנה, או אם מורידים את הדרגל ועומדים דום. אנשי האסכולה הזאת טוענים שממילא זה ענין הינוכי, וממילא זה ענין של שנוע, ורק זו משמעת אמיתית שלא פוגעת כיוזמה או בדברים כאלה.

ידין: הכנתי את זה. אבל למה אני שואל אותך? אני קראתי שביח-משפט מטכ"ל ^{ב-2} לאוקטובר דן איזה חמש שעות על כובע. אז זה מענין מבחינה אחרת, שב-4 באוקטובר יושבים שש שעות ומדברים על משמעת ולא על מלחמה טובה. והדיון עצמו מענין. ואני מבין שהבעיה של "למה כובע", ענין הכובע - הוא בעיה שעל זה גב הגמל נשבר, פחות או יותר, כן, לא, לא, כן. אם כי שם הויכוח הוא אם הכובע צריך להיות על הכתף או צריך/על הראש. אבל לית מאן דפליג שאו כאן או כאן. צריך שיהיה סדר. או לפני זה יש ויכוח אם צריך להחזיר את זה.

מ.י.

ועות החקירה - 3,2,74

ישיבה ע"ה - אהה"צ

הער: אלוף י. טל

למה אני שואל אותך? אני רואה כסלונריוזיה, עכשיו, פגישה של ראש
 אכ"א עם גנרל מחג'וב בשדה שס. גנרל מחג'וב לבוש, עם כובע; ראש אכ"א - עם חלתלים
 יפים מאד, כובע לא על הכתף ולא על הראש. מראים לנו תמונות של קלמן, ראש אוגדה.
 הרמטכ"ל בא, מלווה עם אלוף ברן ועם איזה ראש אוגדה. הרמטכ"ל עם כובע; ראש
 האוגדה - בכלל פרוע. הוא אמנם בלי זקן, מגולח, אבל בלי כובע, לא על הכתף ולא
 על הראש.

אז אני שואל: מה פה הכעיה? אפשר להוציא פקודות. אם ראש אכ"א,
 שהוא הממונה על המשטר והמשמעת, הולך בלי כובע - אז מדוע שהסיל בכלל כן ילך עם
 כובע? מה החשובה לשאלה הזאת?

זו מה שאני מנסה לענות. הכובע הלא זה לא עצם הכובע. י. טל:

הכובע זה סימבולי. יריין:

חשוב למה הורידו את הכובע מהראש. הורידו את הכובע מהראש כי י. טל:

אמרו שאי אפשר לדרוש למלא פקודה שרוב הקהל אינו ממלא אותה.
 גזירה שלא יכולים לעמוד בה. יריין:

כן. אבל עשו גזירה אחרת, שהכובע צריך להיות על הכתף. אז אם י. טל:

הסיבה היא שזאת פשוט גזירה שלא יכולים לעמוד בה - אז גם פה

הכובע לא יהיה. זה היה ברור בזמנו. לכן אלה שהתנגדו לרפורמה, התנגדו על בסיס

זה שהם אמרו: כאן אין כניעה לעניין של כובע. זה לא עניין טכני. זה ויתור על

נורמה. זאת אומרת: זה ויתור על זה שפקודה יש למלא כאשר היא פקודה. ואנחנו
 פשוט נכועים.

אני התחלתי עם נשק שהולך לאיבוד...

אני מבין שיכול להיות ויכוח שהציבור לא יכול לעמוד בזה. אבל יריין:

השאלה היא: אם דרג הפיקוד הגבוה איננו מבצע את הפקודה, או אם

ס.י.

ועדת החקירה - 5.2.74

ישיבה ע"ה - אהה"צ

הערד: אלוף י.סל

ראש אכ"א, לדוגמה - ואין לי שום סענות נגד ראש אכ"א - לקחתי את ראש אכ"א במקרה זה, כי ראיתי אותו, וענין משמעת קשור אליו; כשהם לא מבצעים את זה הלכה למעשה, אפילו בפרהסייה שבפרהסייה, כשהם עומדים בפני כל העולם - אז הבעיה היא לא נורמה, איך לכפות דבר כזה על חייל או לא. הבעיה היא עקרונית, אם דוגמה אישית של ^{והמאפשרת ביותר} ביצוע פקודה היא הדוגמה המתנכת ביותר/למלא פקודה או לא. איך הוא יתן פקודה לחייל ללכת עם כובע, כשהוא הולך בלי כובע? איך זה קורה?

י.סל: המפקד, אתה מדבר על נושא יותר קל לפי דעתי. אתה מדבר על

השאלה איך להנהיג את הנורמות שרוצים. אני עוד לא הגעתי לזה.

אני עוד טוען איזה נורמות רוצים.

היו"ר אגרנט: קבעו את הנורמה שהכובע יהיה על הכתף, אני מביין, לא?

י.סל: אני כעת עוזב את הכובע, אני מדבר על השאלה איזה צבא רצינו.

כן, קבעו שזה יהיה על הכתף.

היו"ר אגרנט: גם את זה לא מבצעים?

י.סל: אני מדבר על השאלה איזה צבא רצינו. האם רצינו צבא שיש בו

מה שקוראים משמעת ברזל, כלומר שהנורמה המחייבת היא שפקודה כאשר

היא פקודה ממלאים, ואין פשרות, והמשמעת לא ניתנת לחלוקה. ולא רק המשמעת לא ניתנת לחלוקה בתוכה, אלא אתה לא יכול לצפות מצבא שיהיה מקצועי אם אין בו משמעת, וכן הלאה. זה הכל יחד.

אז אני רוצה להגיד, ואינני יכול לענות לכם על השאלה: למה - אני

רוצה להגיד שהיו לנו דיונים על זה, וכל פעם יש דיונים. כשהרמטכ"ל קיבל את

תפקידו, הוא נתן נאוטיב פרוגרמטיים, מה הפרוגרמה שלו לצבא. והרמטכ"ל הודיע

בפירוש, גם בדיון מטה כללי וגם בכנס ספ"כ, הוא הודיע בפירוש שבעיניו דמותו

לא צה"ל בסדר, והמשמעת והסגנון - בסדר; יש מקום לשיפור ולייעול. בשום פנים

ס.י.

ועדת החקיקה - 3.2.74

ישיבה ע"ה - אחה"צ

הער: אלוף י. טל

ואופן הוא לא מסכים למהפכה או לשינוי במהות.

ובכן - זה העקרון, וזו הפקודה שחייבה בצבא. אני לא יכול לבחור על ה"למה". דעתי הייתה שונה. אבל זה לא משנה. נקבעו הדפוסים האלה.

שאלתם אותי מה היה מצב המשמעת. אני אומר: מצב המשמעת באוקטובר 1973 לא היה טוב. ונתתי דוגמה על נשק. אני יכול להת דוגמאות אחרות על חללים, על אבידות, באימונים ובתאונות דרכים. ועזובה שאלוף גונן, שמואליק גורודיש, מונה לראש מה"ד, והוא התחיל להקפיד על התאונות דרכים ועל אימונים - במהירות עצומה עקומת האבידות ירדה. במהירות עצומה, כאופן דרסטי. ואני ממליץ לוועדה לבקש את הסטטיסטיקה.

ידין:

לנו, דרך אגב, נמסר פה מסמך, דבר והיפוכו, בפנין זה.

אלוף גונן התפאר לפנינו, ואני מאמין שבצדק, שכשהוא נכנס להינות ראש מה"ד, הוא החליט לשבור את סוג המשמעת שהיה בבסיס טירונים, ששם "מטרסריס". ואני מסכים ש"טרטור" זה לא סימן למשמעת. הוא התחיל להנהיג ליברליזציה בשלב הראשון ולאט לאט... אני חשבת שזה יפה מאד, ואני עדיין חושב שזה יפה מאד, במיוחד שאצלי דוקא גורודיש המיד הצטייר כאדם נוקשה, מחמיר. והנה אנחנו מקבלים מכתב פה, אמנם ממישהו אחר, לא חשוב, והוא חושב שתחילת הדרדרור של צה"ל (זה אותו רס"ר) הוא מיום שבבסיס האימונים התחילו פתאום ללכת בליברליזציה.

י. טל:

אני איננו מקבל את המכתב של הרס"ר הזה. אני יכול להגיד, ואולי זה לא ייחשב לי לאי-צניעות, שהוא עבר את הקורס הזה אצלי בשריון. וכפירוש היה לו פעם אימג' אחר, ובצדק. כי תלוי בנורמות שהיו. אך אנחנו הרשינו

ועדת החקירה - 3.2.74

ישיבה ע"ה - אחת"צ

הערד: אלוף י. טל

להורים לבוא לבקר את הטירונים, אבל אנחנו הקפדנו על לבוש. אנחנו לא הרשינו "טרטורים". מכיון שהשאלה היא: אם פקודה יש למלא באשר היא פקודה - אז השאלה היא לא רק החייל; גם הס"כ ש"מטרטר" חייל - הלא זה בניגוד לחוקה הצבאית, וכן הלאה.

אתה דיברת קודם על ה"איך". כמו שעשינו בשריון - הוא עשה כפה"ד. נביד: קיבלנו דו"ח שנפצע חייל בלוחמת שטח בנוי, כאימונים ברמת הגולן. אז אנחנו קראנו למפקד הגדוד למטה הכללי ועשינו תחקיר איך זה קרה, תחקיר מקצועי, עם הרובה וכן הלאה. ברגע שעושים תחקיר כזה ככל הדרגים - זה התחיל להיות איכפת, למג"ד, למ"פ, לכולם. הפרובלימטיקה היא לא ב"איך". הפרובלימטיקה היא מה המטרה, קודם כל מה רוצים להשיג, מה התורה שלך. ומבחינת התורה - מהיום שצה"ל נוסד, אני עוד זוכר יפה מאד את הויכוחים בכנסת, גם זה השפיע, בזמנך, כשהאשימו את הצבא שמספר טופס מסויים הוא כמו בצבא הבריטי, ואנחנו הולכים לעשות צבא פרוסי, עם "אופיסרס מס" וכן הלאה, כמו הצבאות הפרוסיים רחמנא ליצלן, הבריטים והאחרים.

אז היתה תמיד רגישות. גם כשאני בשריון עשיתי ממלכה בתוך ממלכה, מערכת נורסות אחרת - היתה עלי ביקורת ציבורית רבה מאד. והיו לי הרבה פגישות עם נציגי התנועות הקיבוציות, למשל.

4147

לפני כן מי

אד

ועדת החקירה - 3.2.74
ישיבה ע"ה - אחה"צ -

הערך: האלורף י. טל

י. טל (המשך):

והיה קשה מאד לשכנע אותם, שזה לטובת החיים של הבנים שלהם. הסטטיסטיקה דיברה
בעד עצמה, ולכן עזבו אותי. אבל בתחילה הם רצו לעשות לי לינץ'.

היו"ר אגרנט: בשביל מה?

י. טל: בשביל הנהגת נורמות משמעתיות.

לכן אני אומר: אני לא יכול להסביר יותר מזה שנקבע באופן
הכי פורמלי ומחייב, שמצ המשמעת בצבא במהותו - מניח את הדעת. ודמותו של הצבא
כמו שהיא במהותה - מניחה את הדעת, ואסור ולא טוב שזה"ל יהיה צבא אחר.
יש מקום לשיפורים. זו היתה המטרה. במסגרת מטרה זו - זה"ל הוא כמו שהוא.

יחד עם זה, באותם התחומים המעטים שעליהם הוחלט לשם דגש
חזק, וזה תאונות באמונים וברכב, למשל, או אובדן נשק - בתחומים האלה באמת
נעשתה עבודה גדולה, ובתחומים האלה התחיל שיפור. אם אתם שואלים אותי על
המצב בספטמבר-אוקטובר - התחיל שיפור גדול, כי הרמטכ"ל עצמו התחיל לשים
על העניין הזה דגש.

אבל אם שואלים אותי על ההוראה היותר רחבה והעמוקה של
מושב המנהיגות והמשמעות אגף והמקצועיות - זו כפירוש היתה הדוקטרינה שלנו,
זוהי הדוקטרינה שלנו המחייבת לבני מהותו של הצבא. אנחנו לא רצינו צבא אחר.
רצינו צבא כזה, ואנו עשינו צבא כזה כמו שרצינו ואף אחד לא רצה לשנות
את הצבא.

הערות: אלורף י. טל

ידין: זהו נושא שפעם נצטרך להתייחס אליו. בכל-זאת לא ענית לשאלה הראשונה שלי: מה הנורמה? מה שכן הוחלט, איך להקפיד על כך? יש לי הרגשה, ואולי אני טועה, שאצל הקצונה הגבוהה בצה"ל וגם הבינונית, במשך הזמן - אולי לא בתודעה - השתרשה מעין הרגשה שלהם מותר לעשות דברים, שהם לאו דווקא מחייבים את כל הצבא. או להיפך, אם הם לא ממלאים את התפקוד - זה לא נורא. לקחתי את ענין הכובע, כי ראיתי שעל כך היו ויכוחים. אינני יודע אם במסכ"ל, בחצר ובקריה, לא היו רואים יותר קצינים שהולכים בלי כובע מאשר סמלים, וזאת בפומבי. וזאת לא מתוך כוונה רעה, אלא מתוך אי-תודעה שבעצם הם חייבים לשמש דוגמה. השאלה - האם היה דבר כזה?

י. טל:

כן, אתה צודק. ואני אגיד לך מתי התחיל התהליך. אחרי מלחמת ששת הימים, בגלל מלחמת ההחשה, נוצר תקדים שלא היה לו שום אח ודוגמה בחולדות צה"ל בכך, שכל המשאבים הלאומיים הועמדו לרשות הצבא. מעולם לא היו הכרזים כל-כך גדולים שהצבא יכול היה לפחות ולקבל משאבים כמו בתקופה שלאחר מלחמת ששהימים. זה התבטא בכל - בכסף, באמצעים, בחנאי שירות, זה התבטא בהרכב מילואים וזה התבטא כאנשי מילואים. מעולם לא היו כל הכרזים כל-כך פתוחים בפני הצבא כמו בשנים אלה. וכפירוש - התופעה הזו חרמה להשתתף המירות, כמה? בזה שהאכחנה בין רכוש הציבור והרכוש הפרטי - השטשה עוד יותר מאשר קודם. כי בוודאי ידוע לוועדה - והנה אנחנו יכולים לראות כאן קשר בין הנורמה מחוץ לצבא ובתוך הצבא. למשל, קצינים חתמו - ועד היום - באופן פיקטיבי על טרופסים של אש"ל, וזה היה סידור על-פי דרישת האוצר, שיחתמו באופן פיקטיבי. (הי"ר אגרנט: באופן פיקטיבי, אתה אומר?) כן, פעם היו טרופסים, ובטרופס היית כותב שאכלת ארוחת צהרים במסעדה זו, בתאריך זה. התברר שלנהל את הטרופס הזה עם עשרות הרובריקות - זו הנהלת חשבונית שלמה.

וגם לא תמיד זה מנוצל. אם לא מנצלים זאת, אבל רוצים את הכסף. אז היו חותמים באופן פיקטיבי. ולא פעם התכרר שמילאו רובריקה שאכלו במסעדה ביום-כיפור. הצבא העלה את הבעיה הזו כפני האוצר. זה היה לפני הרבה שנים. הייתי חבר המטה הכללי.

נבנצל: מבקר המדינה העלה זאת כמה וכמה פעמים.

ידין: אני מודיע לך שכל הפרופסורים, או רוב הפרופסורים ממלאים טפסים פיקטיביים.

נבנצל: זה אסון שזה בא ממקום כזה. אבל בענין זה קשה להדש בוועדה הרבה, זו מכת מדינה.

ידין: אני לא ידעתי שזה היה בצבא.

נבנצל: זה מראה שאינך קורא את הדו"חות של מבקר המדינה.

י. טל: אחת השאלות הייתה: איך הנורמות התברתיות השפיעו על הצבא.

אחר-כך - ענין הרכב. תנאי השירות היו קשים מאד בסיני.

בזמן מלחמת ההחשה. אז העמידו רכב לרשות הקצינים. הרכב הזה עמד פה לאותה הזדמנות שבא קצין במטוס לחופש. אבל הרכב הזה - ואני מדבר על צי עצום, מעל ל-100 כלי רכב עם נהגים - הרכב הזה בינתיים שירת את המשפחות. הנה רכב צבאי עם נהג צבאי, המגוייס בשביל להגן על המולדת, נוסע ברכב ומשרת את המשפחה; לוקח את האשה למספרה, את הילדים לבית הספר.

ידין: יש דיון ארוך על כך במטכ"ל.

י. טל: אני נותן דוגמה איך אחרי מלחמת ששת הימים, כהוצאה מכל

המשאבים היו פתוחים, הכסף זרם כמומים לצבא, ולא הרגישו

מצוקה תקציבית בכלל. אלה היו שנים של שפע מבחינה תקציבית, גם בכסף, גם בני

אדם, גם מילואים. ולכן כאשר מתחיל סין שפע כזה, סין לוקטוס כזה - מתחילה פתוח

בקר, פתוח דקדקנות על מה יוצאת כל אגורה, ועל מה הולך כל קילומטר.

ועדת החקירה - 3.2.74
ישיבה ע"ה - אחה"צ

הערד: אלוף י. טל

י. טל (המשך):

היו ימים, שאתה ודאי זוכר אותם, אדוני המפקד, שלכרטיס עבודה של מכונית היחה משמעות, נהג היה צריך לחתום על כרטיס עבודה בשביל להצדיק את הנסיעה. כרטיסי עבודה מזמן הפכו להיות פיקציה בצבא.

בדרך זו הלכנו והרדרדנו. דרך החומר הגענו גם להידרדרות המוסרית בהרכה מאד נורמות.

זה התחיל בסחיבה של מקורים ושטיחים בקטמון. ככל שהקצין היה יותר גבוה - השטיח היה יותר טוב.

נכנצל:

האם באמת הכסף זרססו מיס? כי היו דיונים קשים מאד על ההצטיידות - מה להעדיף, לקנות סנקים, לפתח סנקים שלנו.

לנדוי:

על איזה שנה אדוני מדבר?

י. טל:

על השנים האחרונות, אחרי 1967.

לנדוי:

אני מדבר על אחרי 1967, בשנת 1968-1969-1970 מבחינת הקציבית, מבחינת הקושי להשיג משאבים, אלה היו השנים הכי שמנות של צה"ל והכי קלות. הכל יחסי, אני מדבר יחסית. מעולם לא היו כל-כך "לארג" כלפי צה"ל כמו בשנים אלה.

י. טל:

עדיין היחה יכולה לפעול החלטה בדרג העליון: אנו מקבלים

לנדוי:

הרכה כסף, זה מצויין. נקדיש את זה לרכש ולא לרכב.

י. טל:

אם מותר לי להזהיר את הוועדה בענין זה, אפשר תמיד להוכיח שרוב הכסף הלך להתעצמות, וזה נכון, כי אלה הדברים הגדולים. המחיר של פאנטום הוא יותר גבוה מאשר של כל בתי-המלון של צה"ל בשנה. לכן אנו צריכים להביא בחשבון את אחוז הכסף שהוצא אופן לא מבוקר לא מסך-הכל תקציב הבטחון, אלא מחוץ אותם השוליים של תקציב הבטחון, שזה כסף שוטף, שלא נוגע להתעצמות.

ידין:

הבעיה היא יותר בעיה מוסרית מאשר כלכלית.

זה חלק של התמונה הכללית של העסות יתר, היה קשה מאד לאמצא

נבנצל:

להשיג אנשים. את מוסר העבודה השפיע על הדברים האלה.

גם לצה"ל היה קשה להחזיק באנשי הקבע שלו.

לנדוי:

לצה"ל יש מכשיר שלא קיים בשום ארגון אחר, וזוהי המשמעת

הצבאית והאפשרות להעניש ולחת פרס. במסק האזרחי זה באמת

בעלם מסיכות לגמרי אחרות.

י. טל:

אם מותר לי לחלוק - לא שהמשמעת הצבאית לא עומדת לרשות

הארגון הזה; צה"ל כארגון יש לו מכשיר אחד שאין לארגונים

אחרים, אבל אינני חושב שזהו המכשיר הדומיננטי.

אם מותר לי, אני התכוונתי לקרוא זאת בהקשר לאחד הנושאים

ששאלתם אותי עליו - לצטט פה מחוברת לזכרו של מוש חביב, ממאי 1972. במאי 1972

החקיים ערב לזכרו של מפקד גדוד שלנו שנהרג, מוש חביב, והערב הוקדש לבעיית

מנהיגות כארגונים אזרחיים וצבאיים. אם מותר לי לצטט מהרצאה שאני הרציתי

שם, וזה היה באוניברסיטת תל-אביב.

היו ר אגרנט: על איזה נושא?

י. סל:

הנושא היה סנהיגות. כעצם זה נבע בכל ענין מערכת הנורמות
 בחברה שלנו בארץ, האזרחית וכחברה הצבאית, אם מותר לי
 לצטט את הדברים הבאים: אני טוען ש"מעשה המנהיגות בצה"ל יותר קל מאשר בחוסי
 החיים האזרחיים שלנו - ולא בגלל המשמעות הצבאית וההיררכיה. בין הגורמים
 המקילים על מעשה המנהיגות בצה"ל ישנו גורם דומיננטי ומכריע: החושה אחרות הגורל,
 ולכן אחרות המטרה. מסביב לנושא הבטחון הלאומי קיימת הסכמה לאומית כללית,
 וזה אחד הנושאים היחידים כחינו שמסכימו אנו מאוחדים ולא מפולגים. כאשר
 קיימת החושה של אחרות גורל, ממילא קיימת גם אחרות המטרה. במצב כזה מחמלא
 ממילא החלק המכריע של תפקיד המנהיגות - קיימת מטרה משותפת. מכחינה זו הרבה
 יותר קל להנהיג בצה"ל מאשר להנהיג בוייטנאם, או ככל ארגון אצלנו. "

י. טל:

שאנחנו בצה"ל יוצרים את התנאים לנצחון עוד לפני

שנורה הירי הראשון. זה מה שלא עשינו בדיוק

כיום כפור עד הסוף. ואני אומר שבחברה האזרחית זה לא ככה אצלנו. כי בחברה האזרחית הארגונים האזרחיים, המלחמה שלהם היא יום יום. ואנחנו בצה"ל נהנים מתקופות של הכנה בין מלחמות. בארגונים האזרחיים המכחן הוא יום יום ומעשה המלחמה הוא יום יום, הם לא יכולים להכין את הדברים. לכן המסקנה שלי בסוף היא שנסיתי להראות שאין הבדל בין מנהיגות צבאית לבין מנהיגות אזרחית כשהבעיות שלנו בתחומי החברה הכלכלה, החינוך, קלחסת עליה ועוד, אינם פועל יוצא של מנהיגות אזרחית גרועה יותר או פחות בעלת השראה או מוכשרת פחות מאשר המנהיגות של צה"ל. ואני להיפך, כאן אני מוכיח שאלפפי צה"ל הם בשום צורה ואופן לא יותר טובים מהמנהיגים האזרחיים שלנו ואין להם כלי סתרים בהיררכיה או המשמעת שבאמצעותו הם מצליחים לעשות את צה"ל לארגון יעיל. צה"ל הוא ארגון יותר יעיל מארגונים אחרים רק בזכות הקונצנזוס הלאומי, המטרה המשותפת, והסלחנות. ואשמח מאוד אם חברי הועדה יקראו את כל הפיחות.

דרך א גבף לא רק אני חשתי ככה,

אני חושב שזה יכול להוכיח לחברי הועדה שאנחנו כלפי עצמנו לא היו לנו אשליות וידענו בדיוק מה בזכות העובדה שצה"ל באמת יותר טוב או יותר יעיל מאשר החברה בכלל, ומה בזכות זה שכעצם באומה נחנה ודואגת שהארגון יהיה טוב. לנו לא היו אשליות וידענו מצויין שהמכונה שלנו לא כל כך יעילה ומשוכללת. דיברתי פה גם על בעיית הצבא המיליציוני והפיצוי על הדברים האלה.

אחרי כל הדברים האלה שאמרת, החסורים, בעניין

יריין:

המשטר והמשמעת ורמת הפיקוד, - האם

אתה חושב שלבעיות האלה כפי שהן התבטאו בצה"ל היתה איזה השפעה ישיר או עקיפה למלחמה יום הכפורים?

י. טל:
אני בפירוש חושב שלא ואני, כרשותכם רוצה להגיד
למה אני חושב שלא.

כזכור לוועדה אני רואה שהי בסיכות למה קרה לנו מה שקרה לנו, ולמה המלחמה הזו נשאה
אופי כפי שנשאה. סיבה אחת זו ההפתעה החל מדרג מנגבונני החשיבה הלאומי
כראיה לאומית כוללת וממלכתית.

יריין:
מישהו יכול לשאול שאלה: האם העובדה שנכשלנו בניין
ההפתעה הוא בחלקו איננו פועל יוצא מכל הלך הרוח.

לסקוב:
שאלה אחרת: לו הייתה רמת משמעת גבוהה האם אפקט ההפתע
היה כזה שפי שהוא קרה.

י. טל:
אני בדיוק על זה הולך לענות. היות שאני חושב
שסיבה אחת זו ההפתעה, אבל הפתעה לא כמובן

הטכני, אלא האסטרטגי, וגם זה שהיינו בכלל בעולם של טפשים. כל הרגע הזה שעלינו
הגשתי מסמך ואמרתי לוועדה מה אני חושב. מבחינת לאומית כוללת איך קרה שלאום שלם
הופתע, שאנחנו הופתענו בלי מנגבונני השיבה, עם הנחת מבוקש, כלי לחשוב על
רקע של מצב של ניתוח אובייקטיבי לאומי וכיין לאומי וכן הלאה. והסיבה השניה זה
עוצמת האש האוירית. אלה הדברים שדיברתי עליהם. זה שחיל האויר לא היה מסוגל
בקרבה הכלימה למלא את הציפיות שלנו. שני הדברים האלה הם כשלון גדול מאוד,
ואני לא מוריד מעצמנו כלל מעצמי את האחריות. שאנחנו בעניין עוצמת האש התכוננו
למלחמה שיחה לא למלחמה שתייה. ואותו דבר בעניין ההפתעה.

בגלל הדברים האלה נכנסנו למלחמה כאופן מאולתר,

הכל היה מאולתר; אמצעי הלחימה היו מאולתרים, ארגון היחידות היה מאולתר, הכוח
זרם לחזית טיפין טיפין, זה מאולתר וכן הלאה וכן הלאה. ועוד דבר אמרתי לוועד
דווקא בגלל הסיכות והתנאים שבהם התרחשה המלחמה הזו, והתוצאות שלהן דווקא זה

ישיבה עה - אהמ"צ
העד: אלוף י. טל

מוכיח שצה"ל היה חזק עם עורף עוצמה אדיר אם הוא הצליח לעשות מה שהוא הצליח בנוסיונות האלה. עכשיו ככה: לו הסנקיסטלנו בקרבות נגד סנקיס של האויב היו משגזים הישגים יותר קטנים, הייתי אומר, אולי בגלל המשמעת והמקצועיות אנו משלמים. אבל זה לא המצב. הסנקיסטים שלנו והסנקיס גילו עליזנות מוחצת.

לסקוב:

יש לך ברייק-דאון של הרוגים, פצועים, נעדרים
ממה הלכד וכו'?

ממה הלכד וכו' מה הלך מזה שהוא צפה מעל העמדה ולא מצד העמדה? מה קרה מזה שלא היתה בקרת תנועה? מה קרה מזה שרכב הצטופף כמקום אחד, ובמקום שאחד ייפגע קבוצה של אנשים חוסלו כפגז אחד?
יש לך רשימה שלמה של אלה? מבצעת, מינהלתי טכנית.
י. טל:

אני בפירוש מסכים שבכל מקרה שבו סנק שלנו לא הפס עמדה מתאימה וכתוצאה מזה נפגע,

לסקוב:

עזוב את הסנק; תיקח את הטבח, את הנהג, את הש"ג,

אל אלוף-משנה מ"צ שאוטן של טוראי מזיז אוהו מהכביש כי הוא אמר לו אל חזוז כי פה יש בור. בוא נקק עוד, את השלל, את אלה שנפעו מהשלל, ונהרגו מהשלל, ונהרגו מחאונות הדרכים. אם זה לא משמעת, אז אולי תגדיר מה זה משמעת?

י. טל:

לא, המפקד, אני מסכים עם זה. אנלק אומר

שאם היו לנו שלושת אלפים חללים כמלהמה הזה,

אני משוכנע, אין לי התפלגות סטטיסטית, אבל אני משוכנע שהמרכיבים מדוע הם נפלו - המרכיב המרכזי זה הקרב האכזרי שהם השתחפו בו. וודאי יש מרכיבים שוליים של חוסר משמעת.

אגרנט:

מה המרכיב הדומיננטי?

י. טל:

עצם שהול המלתמה, המלחמה כפי שהתנהלה. הכמויות

העצומות האלה, המאורגנות והמסודרות, עם עוצמת האש

האיריה הזו, מדל צה"ל שבאופן מאוללר, כלי הכנה נכנס לקרב. אני חושב שזו הסיבה העיקרית. אבל אני מסכים במאה אחוז וגם אני יודע דוגמאות, שכל מה שאומר לסקוב זה נכון.

לסקוב:

כמה פעמים כבשו את החווה הסינית?

י. טל:

אני מסכים המפקד. ניקח את ההתקפות על החרמון.

לסקוב:

את ההגנה על החרמון.

י. טל:

ניקח את ההגנה על החרמון. אני מסכים שהעובדה

שהמשמעת לא היתה בסדר בצה"ל וכן הלאה, אני מסכים

שזה פרס גם כן בנוסף לכל דיתר הסיבות האובייקטיביות לזה שצה"ל לא הפיק מעצמו

את כל מה שהיה מפיך אם הוא היה ממשמע. אבל לא הייתי בא ואומר,

הענין הוא ככה: במלחמה ששה הימים יכול להיות שבתחומי המשמעת ובערכים יכול

להיות שצה"ל היה בדרגה יותר טובה מאשר באוקטובר 1973. אבל נסיבות המלחמה

היו כאלה שאפשרו לצה"ל לנצח. לא הייתי שם את הכל על המשמעת, את כל הצרות

של מלחמת יום כפור על זה. בשום אופן.

נכנצל:

איך היתה המשמעת בדרגים הכי גבוהים?

י. טל:

הכעיות היחידות שידועות לי, מדובר פה לא על חוסר

יעילות אלא על חוסר משמעת, הדוגמאות היחידות

שידועות לי הם הדוגמאות הידועות מהדרום. זו מערכת העניינים היחידה שידועה

לי שהיתה פשוט של חוסר משמעת.

נכנצל:

כעיות כאלה צומחות בחלל ריק או על אותו רקע?

י. טל:

הן צומחות על אותו רקע. אבל אני לא מציע לגיחס את

כל מה שהיה בדרום מתחום היחסים רק לצד של הנורמות

או המשמעת.

אתה אומר שהבעיות המשמעותיות בדרג העליון

אגרנט:

היהירות שידועות לך, הם אלה שהיו בדרום?

כן, אבל אני חושב, אני לא מעיד כאן,

יריין:

אני חושב שחלק מהבעיות שהיו בדרום, צריך להפש

להן את הפירוש בתחומים אישיים מיוחדים ולא בתחומי נורמה כלליים. כלומר, אם מדובר על תחומים משמעת פפיקוד גבוה מאוד. כמה נדמה לי.

אני לא חושב שנוצר מצב כריא מראש שאלון הפיקוד

י. טל:

היה אלון צעיר מאוד. ויצא לו לפקד על אלופים

וחיקים מאוד שהיו מפקדים שלו, אני לא חושב שזה טוב, וזה בטח תרם לא פחות מאשר המערכה הנורמטיבית המשמעתית כזה"ל. יותר מזה, אני רוצה להגיד, שבשדה הקרב, ברמות כאלה גבוהות, אני לא מקבל בשום אופן שצריכים להגיד רק כן המפקד ולהסתבלק. אני חושב שכשיש אלון בשדה והוא חש את השדה ואת הקרב ואת כוחותינו ואת האויב, ורואה בעיניו שלו, אני לא חושב שכל מה שהוא צריך לעשות זה להגיד כן המפקד, ולעשות מה שאומרים לו. אני חושב שצריך להיות פה תהליך של פידבק, ושל שיקול והתייעצות, ויש מקום לעקשנות. לפי,

לפני שתגמור, יש להכדיל בין בעיה של ייס-מן

יריין:

מצד אחד, ופידבק ועקשנות משזה תהליך כסדר,

עד שלב מסויים, שאם הוא נעשה, באה החלטה סופית שאומרת הכל טוב ויפה,

אבל זההי פקודה.

אני מקבל.

י. טל:

אם אתה מתייחס לעניין מסויים שאנחנו לא דנו בו,

יריין:

נקרא לילד בשמו, כפי זה התבטא בעתונות, לא חקרנו

את זה עדיין, - שם זה מבוסס לא על בעיה של פידבק, אלא שבשלב מסויים מסויים מפקדי מסויים בדרגות מסויים עם נסיון מסויים, יש הזכות לא למלא את הפקודה.

י. טל: אני לא אומר את זה, המפקד. אבל מצד שני, באישון

לילה, אני לא זוכר אם זה היה ארבע או חמש לפנות

בוקר, צלצל אלי שר הבטחון בזמן המלחמה ואמר תפדוק מה קורה במיסורני. ואני
צלצתי גם לאלוף הפיקוד וגם למפקד אוגדה, וראיתי שלמפקד האוגדה הזה יש לו
פקודה לתקוף והוא מתנגד, ומתאר לי את המצב בשטח. גם לי יש קצת נסיון, ואני
התרשמתי שישלמו שם כיוקר מאוד ואני לא בטוח שיקחו את היעד. אז פניתי לאלוף
הפיקוד ואמרתי לו: למה אתה מתעקש על פצעה נואש? לעשות קרב נואש שיעלה לנו
כל כך כיוקר? אן הוא לב כל כך שכנע אותי. נתתי לו הוראה לבטל את הפקודה.

לא לוף הפיקוד?

אגרנט:

כן. למרות שאילו שר הבטחון לא היה פונה אלי

י. טל:

בלילה, אני לא הייתי בודק את זה, הרמטכ"ל, דרך אגב

ישן באותו זמן, אני גם הלכתי ובערתי אותו וסיפרתי לנאם עשיתי כדי שהוא
יבכל לשם וטו אם ימצא לנחוק. אבל הלא שר הבטחון התערב בענין לא דרך צינורות
הפיקוד הרגלים. שר הבטחון התערב בענין כי מפקד האוגדה מצא את הדרך להזעיק אותו,
ושר הבטחון היה בתל-אביב לא בשטח כשהוא צלצל אלי. הוא סלפן לי מהבית שלו.

מי היה מפקד האוגדה?

אגרנט:

אריק. כלומר, אל שר הבטחון הענין לא הגיע

י. טל:

באופן לגיטימי. הענין התחיל להיות לגיטימי

משר הבטחון אלי. אבל זה היה גם יכול לא להח. ואחרי הכל יכול להיות שהיו
נהגים עשרים בחורים והיו מפוצצים עוד עשרים או שלושים סנקים. לכן,

אני מקבל במלואם את הדברים שאמר רב-אלוף לסקוב; אני מקבל במלואם שאין שום ספק

שחלק מהדברים לא טובים שקרו לנו. במלחמה, משקפים את הרמה הכללית של צה"ל כחחום
והמקצועי.

המשמעהי ~~המשמעהי~~ אני מקבל את זה במאה אחוז. אני מקבל במאה אחוז מה שאתה

אומר המפקד, שאחרי שש השגוה ואחרי שיש פידבק והערות מצב, וככל זאת הדרג הגבוהה

מקבל החלטה ונותן פקודה סופית, צריך למלא אותה. אין לי שום ספק.

4159

א.ו. 130 - 128 -

ועדה החקירה - 3.2.74
ישיבה עה - אחה צ
הער: אלוף י. טל

הם משקפים מה אמרת?

אגרנט:

את רמת המשמעת והמקצועיות בצה"ל לטוב ולרע.

י. טל:

אין שום ספק.

אחרי כן במ.

4160

לפני כן רשמה או
כס

- 121 -

ועדת החקירה - 3.2.74
ישיבה ע"ה - אח"צ

הער: האלוף ישראל טל

לנדוי:

מטריד אותי דבר אחד בקשר לחיל האויר. אמרת שזה אחד משני הגורמים אשר גרמו לנו את מרבית הקשיים. אני רוצה לקרוא מדברין בהתייעצות צבאית מדינית ב-10 באוקטובר, על חיל האויר. הדיון היה אם לעבור להתקפת נגד. "יש לנו אלמנט אחד שלא בא לביטוי עד היום, בכלל הפעולה נגד המצרים במוכן של הנחלת מפלה, חיל האויר שלנו שיש לו עוצמה אדירה. חיל האויר תרם תרומה מכרעת לבלימת המיתקפה המצרית ולזהירות הרבה שבה היא מתנהלת מצידם, הן בתקיפות והן בתחום הטילים בחזית, הן בהנחת הגשרים. הוא היונה להם תזכורת מתמדת וישלהם טראומה בענין זה שאינם יכולים להפרד ולהסתלק מהבסיס המוצק שלהם ומהטילים שלהם. התרומה של חיל האויר לאספקט הנגטיבי של המהלך בינינו וכיין המצרים מלמדת שאנו צריכים להביא את עוצמת חיל האויר לידי ביטוי כתרומה להשגת נצחון מקומי זה במצרים כדי לשנות את המצב שם". זה בהקשר עם אפשרות של התקפה נגדית. אבל אתה נותן פה ציון מצויין, מעולה, לחיל האויר. זה מטריד אותי קצת.

י. טל:

זה עולה בקנה אחד עם הדברים שאני טוען. אני אומר שחיל האויר, התרומה הניצחת שלו היא זה שהמצרים לא מצליחים לצאת מתחת למטריה של הטילים. כלומר, הם לא מעיזים להפוך את הענין לאופנסיבה של חנופה.

לנדוי:

בזה הוא מילא ~~את~~ את התפקיד שהוא היה צריך למלא במלחמה?

י. טל:

לא, מטרת המלחמה שלנו היתה תמיד, גם בתכנון האופרטיבי וגם פה, שאם המצרים מצליחים לקבוע מאחז בצד המזרחי של התעלה אנחנו צריכים להשמיד אותם ולזרוק אותם משם. וזה לא יכולנו לעשות בגלל הטילים.

לנדוי:

אתה מזכיר פה "הן בתקיפות והן בתחום הטילים בחזית", ואתה אומר ש"הוא תרם תרומה מכרעת".

הערד: האלוף ישראל טל

י. טל:

כאשר אני אומר תרומה מכרעת אני מתכוון לזה שהחזית
המצרית נשארה סטטית, שהם לא פיתחו את המג' המומנטים

של האופנסיבה.

לנדוי:

היו להם הישגים בענין הטילים גם עד ה-10 באוקטובר.

י. טל:

כן, כמובן, לכן הם הצליחו לכבוש את הגדה המזרחית, לכן

הם הצליחו להעביר את הצבא. וזה בניגוד לציפיות שהיו

לנו. כמובן זה אני אומר שעוצמת האש של חיל האויר לא הספיקה. אבל האיום
של חיל האויר וההפצצות שלו שימשו להם תזכורת מתמדת שהם לא יכולים לצאת
סנטימטר אחד מתוך המטרייה. זאת אומרת, זה הופך את הענין לסטטי. לא הם היו
הנפכים את השלב הזה לשלב ביניים והיו ממשיכים כמו שצריך הם היו אולי יכולים
להגיע עד אל-עריש. כמובן זה התרומה של חיל האויר היתה מכרעת.

לסקוב:

אני רוצה להוסיף משהו לשאלה הזאת. מול שאתה אומר אני

מסיק, לפי הממצאים שישנם, שחיל האויר לא הופעל.

כהזדמנות הראשונה על מנת לחסל את הטילים. אלא חיל האויר הופעל למטרות אחרות,

עד כדי כך שלפי המספרים שלך הוא הגיע ל"נקודת שכירה" שמעבר לה הוא יכול
לעשות הגנה אוירית, אבל לא יכול לעשות דברים אחרים. אז מי שהסיל את המשימה
על חיל האויר, אם ההגדרה שלך נכונה, או שלא הסכים לדעתך שחיל האויר "כן נוט
דליבר דה גודס" או שלא הפעילו אותו נכון. הווה אומר, להפעיל אותו בצורה
המאסיבית ביותר, לתת הפצצה של שש שעות על השדות והטילים הסוריים, או הטילים
והשדות הסוריים, כי הם לא רצו לריב, ואה"כ להעתיק את זה למצרים ולשבור
את החגורה, ולו בשביל למנוע ממנו "אקרשינג" כזה שהוא לא יכול יותר לעשות
פעולה, אבל לא הפעילו את חיל האויר. לכן, לפי האינפורמציה שהצטברה כאן עד עכ
על סמך מה שאתה אומר שההפתעה היא שפגעה בנו, כזה שחיל האויר "כן נו דליבר דה
גודס".

י. טל:

היו שני שלבים. אחרי 1967 בדמיון ובתאורים של הסצנריו

השונים בדיונים - אנשי חיל האויר וגם ראש אג"מ דאן,

שהוא היה פעם מפקד חיל האויר, תארו את חיל האויר במקרה של נסיון

הער: האלוף ישראל טל

צליחה מצרי, תארו את חיל האויר תוקף, מבוכה נמוך, לאורך הפעלה, עם נפלם ועם
רקיסות ועם תותחים על הגייסות הצולתים. ועל זה היינו בנויים הרבה זמן.

אחרי מלחמת ההתשה, כשטעמו את הטעם של הטילים, לפי

הפסקת האש, שינו בסצנריו דבר אחד. ואמרו: יש שלב קודם, שלב של כמה שעות שבו
משמידים קודם את הטילים. חיל האויר משמיד קודם את הטילים ואח"כ עושה בדיוק מה
שאני אומר לך, סס נמוך על התעלה וזורק נפלם וכו'.

ואני אומר, במובן הזה נכון שהיחה התפתחות במחשבה

שלנו, ההתפתחות אחרי מלחמת ההתשה, שחייבה שקודם יש להשמיר את הטילים. וחיל האויר
הציג תכנונים אופרטיביים כאלה 10 פעמים בפני שר הבטחון והרמטכ"ל וכל התכנונים
האלה אושרו, וזה התקבל "פור גרנסה" שהיל האויר יכול לעשות את זה.

לסקוב: אני מקבל את זה, פרט לנקודה אחת, שאתה אינך אומר שזה
היה "ביזלס אין" שאנחנו יתמיד נפתיע וחיל האויר יפתיע
אותם.. זה הסצנריו שאתה חי לפיו.

ידין: פה גם חיל האויר הופתע.

לסקוב: הנקודה הבסיסית של "קומנד דיסישן" היחה לבוא ולהגיד
שהסחורה יורדת וזה לא טוב, ומה הנקודה הקריטית?

י. טל: יכול להיות.

לסקוב: אני חי לפי נתונים שישנם, אתה יודע שאני לא השתתפתי
בדיוני מטכ"ל. ואז אתה בא ואומר: רגע אחד, אתם הייתם

הקבוצה של הפקודות. האם מזה שהופתענו האם איה מקום לשנות את מטרות העדיפות של
חיל האויר? אם אתה צודק - אז העדיפות היחה צריכה להשאר חגורות הנ"מ, ואילו אז
לא היו מגיעים לניטרול של 70% של חגורות הנ"מ הנקודה שלך היחה צודקת. אבל חיל
האויר לא פעל, ועד היום קשה לי להבין, במשך הזמן אולי אגיע לזה...

ידין: מה שלסקוב רוצה להגיד הוא, לפי מה שאני מבין, הוא איננו
רוצה כרגע לבקר, אלא רוצה לומר שלפי שחמונה שמתקבלת,

הער: האלוף ישראל טל

שגם ההפעלה של חיל האויר בצורה הופעלה היא חלק מהמושג הראשון של ההפתעה הכוללת, אילולא היתה ההפתעה הזאת לא היו מפעילים את חיל האויר כך, כי חשבו שאם הוא לא יבוא לסיוע מיירי לפני שהשמיר את הטילים בכלל הכל אבוד. השאלה היא אם זה נכון.

י. טל:

אני חושב שיש בזה אלמנט נכון. חיל האויר בשלבים הראשונים גם הופעל לכיבוי שריפה במסגרת פניקה כללית

שמא יפרצו ויעברו. אני חושב שהאלמנט הזה הוא גם כן נכון. לכן אני חוץ ממה שאמרתי לכם גם הגשתי לכם נייר. אני בנייר בהערות כותב, שיכול להיות שיש מקום לויכוח אם ההנחה שלי נכונה או לא, שחיל האויר, שהתכווננו למלת מה שעברה, שחיל האויר לא יכול היה לנטרל טילים. אבל אני חושב שיש מקום לויכוח על ההנחה הזאת. אין מקום לויכוח על העובדה שביופ כיפור היל האויר לא עשה את מה שציפינו ממנו בשלב הכלימה. (ידין: במלחמה לא אוטופית הייתי אומר, אלא כמודל של מלחמה לא לפי המודל של יום כיפור). לא, ממפקד, אני בפרוש מדבר על מודל של מקרה "הכל", שזה כולל גם את זה. על מה בנינו? - בנינו על כוחות, במקרה של הפתעה, בנינו על הכוחות שיהיו בקוים פלוס חיל האויר, שיחד עם צריכים לחפות על התגייסות צבא היבשה...

ידין:

אני, עם כל הכבוד, בשלב זה, עד שלא יוכיחו לי את ההיפך, לא מצאתי מודל של שלב "הכל" ושל הפתעה "אפס". לא רק שלא מצאתי מודל כזה בתכנון, אני לא מוצא מודל כזה בדיונים, אני לא מוצא מודל כזה בהקצאת כוחות. הדבר ~~המפתיע~~ היחידי שאני ראיתי, וזה בדיונים של "כחול לבן" במאי אצל ראש הממשלה, ששם לכאורה, אם כי היום הרמטכל הסביר שזה לא כך, יש כאילו סחירה בין השקפות הרמטכל ושר הבטחון. וכאשר ראש המטה הכללי אומר "אנחנו השקענו 70% בחיל האויר, ולכן אם יקרה מקרה ונופתע - אז חיל האויר קודם כל יסייע לשריון לשבר את האויב", ועל זה אומר שר הבטחון "תשכה מזה, חיל האויר בכל זאת חייב לטפל בשדות התעופה ובטילים, ועד שהוא יגמור את השלב הזה השריון צריך להלחם בכוחות עצמו". היום או

העד: האלוף ישראל טל

אתמול, אינני זוכר, אמר לנו הרמטכ"ל שלמעשה לא היתה כאן סתירה ביניהם, ולמעשה גם הוא חשב, ועדיין חושב, שבשלב ראשון של ~~אח"כ~~ לחימה תפקיד ראשון של חיל האויר היה לנטרל את הסילים וחיל האויר. באופן תאורטי, אם לא היתה ביניהם סתירה, למעשה הכל טוב ויפה. אבל, בדיעבד, במודל הזה שקרה ביום כיפור, כפי שקרה, חיל האויר הופעל, לא מפני שחיל האויר ~~התחבט~~ ~~התחבט~~ ^{הכזיב}, חיל האויר הופעל בניגוד לדוקטרינה. אז אתה יכול לבוא ולהגיד שבדיעבד זה היה רע. אבל לבוא ולהגיד - ואני רוצה שתשיב על זה - שחיל האויר הכזיב ביום הכיפורים, זו הודאה חמורה, אלא אם כן אחת מסייג ואומר, שכתוצאה מההפתעה חיל האויר נמצא במצב שלא יכול היה לעשות זאת. את זה לא אמרת עדיין.

לנדוי:

תרשה לי להוסיף, בעצם היה פה ליקוי בתכנון, שוב ~~ב~~

איזו אמירה פרובוקטיבית כדי לשמוע את חגובתך, נדמה שהיה צריך להיות ברור מראש שחיל האויר, לפחות בחזית הדרום, ששם מערך הסאלים היה עצום וותיק כבר, אבל בעיקר שם, שהוא אינו מסוגל לעזור בבלימה כל זמן שהוא צריך להכנס תחת מטריה. את זה המתכננים היו צריכים להביא בחשבון למקרה "הכל", כפי שאתה קורא לזה.

י. טל:

המתכננים הביאו בחשבון, קודם, לפני הפסקת האש

התכנונים היו פשוטים, שאם קורה משהו חיל האויר מיד תוקף את כוחות היבשה של האויב שמנסים לעבור את התעלה. (לנדוי: עד אוגוסט 1971) ואח"כ שינו את זה ובתכניות היו תמיד שני שלבים. שלב ראשון - כך וכך שעוה, חלוי באם יוצאים על כל הסילים או על חצי מהסילים, קודם כל הוא עושה לעצמו שמים נקיים, הוא משמיד את הסילים. שלב שני - עזרה לארטילריה. ומיד אח"כ תוקף את כוחות היבשה שעוברים את התעלה. את זה חיל האויר לא יכול היה לעשות, לא עשה ביום כיפור. זה מה שאני טוען.

לנדוי:

אם אין התראה הוא לא יכול לעשות את זה.

י. טל:

ואני רוצה להגיד עוד דבר לוועדה. הלא אני באופן אישי,

גם לפני יום כיפור, טענתי שאנחנו מבססים את התכניות

4165

בט

- 136 - 140 -

ועדת החקירה - 3.2.74
ישיבה ע"ה - אח"צ

העד: האלוף ישראל טל

שלנו על פיקציה, כי חיל האוויר לא יכול להגבר על הטילים. אבל היות וזהנחה
שלי ראשית לא הוכחה ושנית לא נתקבלה, וחיל האוויר ~~מבנה~~ העריך הוא כן יוכל,
התכנית האופרטיבית שלנו היתה שחיל האוויר משמיד את הטילים ואח"כ משהתף בקרב
היבשתי.

אח"כ רשמה אא

היו"ר אגרנט:

האם חיל אויר ניסה להשמיד טילים ונכשל בזה כשלב ראשון?

י.טל:

הרושם שליך בזמן המלחמה, בנסיון של הליכה מאסיבית על טילים

כסוריה, הרושם שליך היה שהוא נכשל. אבל לפני שלושה ימים היתה

לי שיחה עם מפקד חיל האויר, ~~הגנרל~~ הוא מלא סיפוק והוא מסביר לי שהשמידו

אז אח הטילים. אבל אלה דברים שהיום אומרים. במלחמה לא זו היתה החמונה שהתקבלה.

נבנצל:

לפי התכנון, צריכים היו כוחות הקרקע להחזיק כמה שעות יותר

עד שיל אויר בכלל מחפנה עבורם. למעשה לא יכלו להחזיק אפילו

שעה אחת, בדרום בעיקר.

י.טל:

אם מותר לי להזכיר אלמנט, שאולי כולנו שוכחים אותו חוץ כדי

הדיונים. אני רוצה להזכיר עוד אלמנט אחד. מאז 1967, לא פסקו להם

גם לממשלה, גם שר הבטחון, גם הרמטכ"ל וכולם, שהגבולות החדשים מאפשרים לנו לקחת

סיכונים כאלה, ולא נורא אם הצבא הסדיר לא כל כך יבלום, המלחמה לא תהיה בארץ.

אז נבוא, נעשה התקפות נגד ונשמיד את צבא האויב. אני רוצה להזכיר שגם בויכוח על

הגנת סיני, ~~הגנרל~~ ויכוח על הגנה נוקשה, הגנה גמישה, מעוזים, לא מעוזים - בין היתר

עלחה הארגומנטיה הזאת: מדוע אתם רוצים להחזיק את המקל בשני הקצוות? אתם רוצים

להחזיק גבול רחוק בשביל עומק אסטרטגי. למה צריך עומק אסטרטגי? בשביל להחזיק את

הצבא לא מגויס, בשביל להחזיק צבא קטן, ולהשקיע את רוב הכסף בהתעצמות.

טוב, תחזיק צבא קטן, והשד לא יקח אותם אם לאויב יהיו הצלחות מקומיות עד שתתגייס.

היום כשבודקים את זה אחורה - הרי בעבר אילו היינו באים ואומרים אם לתת עוד שני

מיליארד ליקוח לתקציב הבטחון, או אם להאריך את השרות של החיילים בעוד ששה חודשים

כדי להחזיק צבא יותר גדול על הסואץ, כולנו היינו קמים ואומרים: רגע אחד, אם

הסיכון הענק שאנחנו לוקחים זה שהאויב יצליח להתקדם 8 קילומטר, ואחר כך ננצח אותו,

לא היינו הולכים להוציא על זה עוד 6 חודשי שרות של כל ילד ועוד 2 מיליארד לירות.

אסור לנו לשכוח את הערך שייחסו לגבולות הבטחון האלה.

כאשר שואלים אותי, אני אומר כך, ואמרת כמה פעמים לוועדה, הצבא

הסדיר, פלוס חיל האויר לפי הציפיות שהיו לנו מחיל האויר, לדעתי, יכול היה למנוע

גם ברמת הגולן וגם כדיני חלק גדול מההצלחה ההתחלתית שהיתה לאויב. אבל מה שקרה

הוא שהצבא הסדיר לכדו היה אפקטיבי, וחיל האויר - אני ממשיך לטעון -
בבלימה בגולן ובבלימה בתעלה לא היה אפקטיבי. האפקטיביות שלו הייתה כמובן שמנענו
....., שהאויב המשיך לא להעז לשנות את האסטרטגיה שלו ולא לצאת עם המאסות החוצה
מן המערך הסטטי שלו.

בכל זאת בנקודה זאת אני רוצה לקבל תשובות. ידין:

סליחה, המפקד, עוד מילה. רצייתי לענות לך על ענין ההתראה. י.טל:

בסטנוגרמות בוודאי ראיתי שאני מדבר על כך שלא תהיה לנו התראה.
בצפון. ידין:

לא, אני מדבר על הערכת מצב כיוני 1962. ואני מקבל על זה תשובה י.טל:

בסכום. זו אותה הערכת מצב שבה דרשתי בכתב מראש אמ"ן.

אמרת שבצפון לא תהיה התראה? הנז"ר אגרנט:

אמרתי שבכלל לא תהיה התראה כל כך גדולה. בסכום נאמר לי, שלא י.טל:

מקבלים את דעתי, שלא יכול כמעט להיות מצב שלא תהיה לנו התראה של

לפחות 48 שעות.

זניח שצדקת בענין ההתראה. אני מנסה להגיע לענין חיל אויר, לא ידין:

אליך ולויכות של עם אמ"ן. עובדה היא שמבחינת חיל אויר,

בחנחה ככל הפקודות היא שיש ק' פלוס 10, פלוס 20, פלוס 30. ^{טען}אלל זה לא שייך לענין.

איך הסביר את זה שכבוקר, כאשר הרכטכל חשב שחיה אפשרות לתת מכה מנע, חימש את חיל

האויר כאשר חימש אותו, למכה נגד טילים וכו'. באותו רגע בצהרים, כאשר לא מאושרת

מכת מנע, נותנים הוראה לשנות את החמוש. פרוש הדבר, שמראש רואים כבר בסיסואציה הזאת

שהתפקיד שחיל אויר יצטרך למלא בשעות הקריטיות הבאות זה לא התקפה על טילים, לא התקפה

על שדות העופה, כי אחרת לא היו משנים חימוש. פתאום הופעים אותו לחיל אויר שיירט,

חיל אויר שיוכל לסייע לקוחות הקרקע. הייתי רוצה שתענה על שאלה זו. זאת אומרת

חיל אויר הוא ממושפע, אולי אפילו עשה זאת ברצון, זה לא משנה, הוא ~~הוא~~ הוא הועמד

כפני משימה, שאני לפחות לא ראיתי לה ביטוי לא בדיונים, לא בפקודות, לא בחול,

לא בגיר ולא בסלע. לא ראיתי לזה ביטוי. אתה יכול להגיד שזה רע, ואני יכול להסכים

אתך שזה חלק מההפתעה, אבל לבוא ולהטיל את האשמה בחיל אויר בנקודה זאת, ולנסרל

בעיה זו מבעית ההפחעה הכללית, זה אהצריך להוכיח.

י.טל:

המפקד, אני לא יכול להוכיח, מסיבה פשוטה. אני לא בקי בדיוק

בתאור הנכון שתארט עכשיו של כוננות למכת מנע ואחר כך השינויים

במשימות להמשך. כי זה כבר נעשה בשיטה של פקודות למקוטעין בין הרמטכל ומפקד חיל

אוויר. אני לא יכול לנחח את זה.

אני רוצה להגיד עוד דבר. אני לא מאשים את חיל אוויר. אני

מאשים את צהל, את עצמנו, שאנחנו ++ בנושא זה של עוצמת האש בנינו על חיל האוויר,

וציפינו שחיל אוויר יתן לנו את הבלתי אפשרי. אני רצה להגיד שחיל אוויר היה שותף

לאשליה הזאת, כי חיל אוויר תרם הרבה לאשליה שלנו בענין זה. יש אחד הדיונים שאומר

מפקד חיל אוויר, היה ויכוח על תקציב, והוא אומר שבדיוק במצב כזה - מישהו תאר מצב של

בליטה - אז אתם תכרכו שנחתם לנו את כל הכסף, זה בדיוק השלב וההזדמנות שחיל אוויר

ישלם לכם את כל הדיווידנדות. כאחת הסטנוגרמות יש דברים אלה של מפקד חיל אוויר.

נדמה לי שהיה זה המפקד הקודם של חיל האוויר, בשנת 1972.

היו"ר אגרנט:

נפסיק עכשיו.

לנדוי:

מאין באה הפקודה לשינוי החימוש?

ידין:

החעוררה אצלי השאלה: מי נתן את ההוראה?

י.טל:

צריך לבדוק עם מפקד חיל האוויר והרמטכל.

לסקוב:

שאלה לפעם הבאה. אני לא מרפה מהענין של כוחות היבשה. חזרתי

להגדרת התפקידים של המטה הכללי.

י.טל:

יש לי המון תומר. הבאתי חשובה לשאלה זאת.

לסקוב:

אולי עוד תוסיף, מי צריך לעדכן את הוראות הפיקוד העליון.

לפי הנוסח האחרון שצילמו לי, מבצע קדש הוא המבצע האחרון

וששת הימים כנראה כלול ב"מבצעים אחרים", וממשיכים להפיק לקחים ממבצע קדש. היו מאז

כבר היו לקחים חדשים. מה היה?

י.טל:

זה ממחלקת היסטוריה?

לסקוב:

לא. מטכ"ל, אגף המטה הכללי, אג"ס, 201, 01.

דגסל:

- י.טל: זה הוראות פיקוד עליון.
- לסקוב: כן. מבנה וארגון. חיפשתי זה את דרך העבודה של מצפ"ע, כפי שחזרת שראש המטה הכללי עובד עם ראש אג"ס-מבצעים, וכל הפורומים. חיפשתי איך הוא עובד, וכי מטפל בכוחות היבשה, באותו מובן בחיל אויר מטפל בחיל האויר. ולא מצאתי שום דבר. על ענין המצפ"ע הוא בלתי הוקי, לפי הוראות הפיקוד העליון, כי הוא אינסטיטוציה אחרת של המטה הכללי כתנאים של לחימה.
- היו"ר אגרנט: מה זה מצפ"ע?
- י.טל: מוצב פיקוד עליון.
- לסקוב: זה עומד בטחירה גמורה. ניסיתי להבין כמה דברים. אולי הוכל להוסיף את כל זה יחד ונותן תמונה מלאה, זה היה עוזר לי להבין כ
- דברים.
- י.טל: אביא גם קובץ פקודות קבע, ויש הדברים מופיעים.
- ידין: אני חושב בקול רם. האם לא יכול להיות שההוראה לפינוי החימוש נבעה מזה - אנחנו היום כל הזמן חיים בסערה שירענו
- המלחמה תחיל ב-13.55. אבל נזכור את אותו יום. אחם כולכם חייחם בדעה שהמלחמה תחיל בשש או בחמש, אז אם צריך התקפת מנע, או קי. אם לא התקפת מנע, המלחמה תחיל בערב, בלילה חיל אויר לא יכול לעשות את כל הדברים האלה.
- לסקוב: אור ראשון.
- ידין: בסדר. אבל בינהיים יכולה להיות מלחמה, אז צריך ליירט את האויב, צריך לעזור לכוהות הקרקע. אני לא יודע מה גרם, אבל אני מתחיל לחשוב שאולי זה הגורם. אם לא מנע, המלחמה תחיל בשש, ואז צריך להשוב על חימוש אחר. אני אשאל את הרמטכל.
- היו"ר אגרנט: כמה זמן עודנחוץ לך?
- י.טל: אני חושב שאחת השאלות הכי חשובות שלכם היא השאלה אם צהל היה מוכן מכחינה הדוקטרינה וכל הדברים. לזה לבר צריך הצי יום.
- היו"ר אגרנט: בינתיים לנו דוחיכ למועד אחר. נודיע לך מה המועד.